

V septembru vendar dosegli planirano prodajo

Čeprav se čudno sliši, pa je res, da smo šele ob koncu meseca septembra dosegli prodajo, ki smo jo načrtovali z gospodarskim načrtom. V prvih devetih mesecih letošnjega leta smo namreč prodali na domačem trgu in izvozili za 637 mio din izdelkov ali točno toliko, kolikor smo predvideli za to obdobje. Tako smo dosegli 74 odst. celotne planirane realizacije. V primerjavi z lanskoletno prodajo je dosežena letošnja realizacija za obdobje januar-september samo za 18 odst. večja. To je manj, kot smo načrtovali. Vzroki so predvsem v slabi prodaji v začetku letošnjega leta in obenem tudi manjši proizvodnji. Fizični obseg proizvodnje se je v prvih mesecih letošnjega leta celo zmanjšal. Poleg tega, da smo izdelali manj izdelkov, je bila v začetku leta slabša tudi prodaja zaradi znanih omejitev, ki jih imajo kupci oziroma investitorji pri nabavi pisarniškega pohištva. Seveda je pri slabši prodaji treba upoštevati tudi cene naših izdelkov. Lahko trdimo, da smo v začetku leta prodajali izdelke po starih naročilih, za katere so veljale lanskoletne cene. Cene naših izdelkov smo delno pove-

šali v decembru 1980, delno pa šele v juniju letos. Povsem razumljivo je, da je zato tudi realizacija prodaje pešala v prvih mesecih letošnjega leta in se spremembe cen lahko opazijo šele od sredine letošnjega leta dalje. Opremo za nekaj večjih objektov, ki smo jih opremili letos, smo namreč zaključili že v lanskem letu po cenah, ki so veljale lani.

Dosežena realizacija na domačem trgu zaostaja za planirano. V devetih mesecih smo dosegli samo 71 odst. planirane letne realizacije, kar pomeni za 3 odstotke manj od načrtovane. Tudi povečanje realizacije v primerjavi z doseženo realizacijo lani je skromno. Samo 13-odstotno povečanje onemogoča planirano rast dohodka in osebnih dohodkov.

Povsem drugačna slika pa je pri izvozu. Realizacija (dinarska protivrednost in premije skupaj) izvoza je porasla za 46 odst. Tako ugodno rast je treba pripisati trem dejavnikom. Prvič: prizadevanje vseh delavcev, da povečamo fizični obseg izvoza, kar nam je delno že uspelo v prvih devetih mesecih. Drugič: vključitev kapacitet v TOZD-2, kjer izdelujemo predalnice in pohištvo

za švedskega kupca, je že rodila prve pomembne rezultate. V času od januarja do konca septembra smo izvozili za več kot 600.000 dolarjev pohištva. Tretjič pa je ugodna rast tudi zato, ker se je v tem času povečal tečaj dolarja za približno 30 odst. in ker je naš izvoz večinoma usmerjen v Združene države Amerike in je torej sprememba tečaja toliko bolj vplivala na večjo realizacijo.

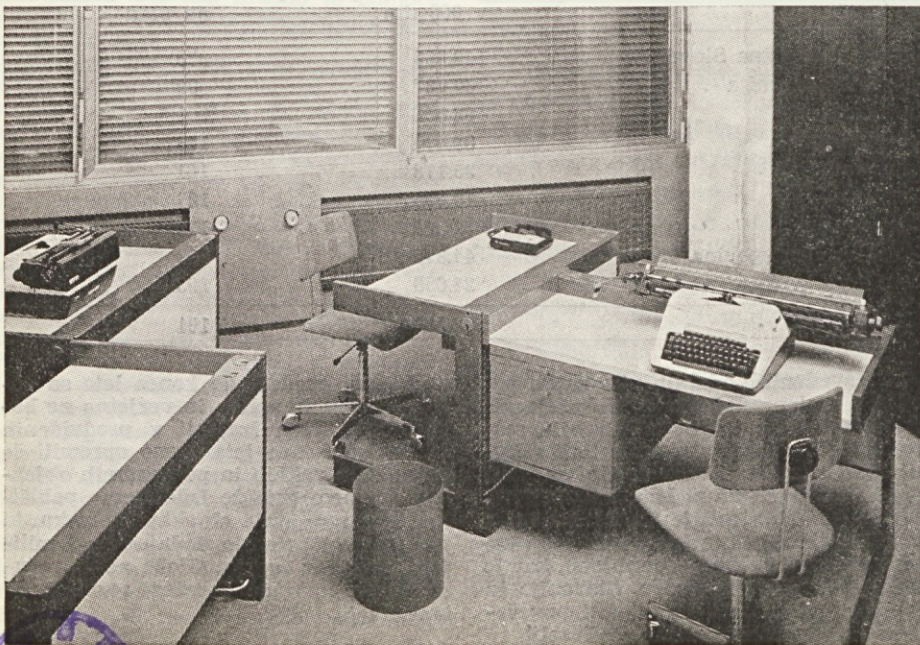
REALIZACIJA PRODAJE V TOZDIH

Navedeni podatek je seveda za celotno delovno organizacijo. Zelo zanimivi in med seboj tudi različni pa so podatki o doseženi realizaciji za posamezne proizvodne tozde. Zato si jih pobliže oglejmo!

TOZD-1, ki je tudi največji po številu zaposlenih, je dosegel največjo realizacijo. Ta predstavlja več kot tretjino celotne realizacije (36 odst.). Če pa primerjamo doseženo realizacijo v TOZD-1 z letnim planom, je ta v prvih devetih mesecih dosegel že 84 odst. planirane letne realizacije.

V primerjavi z lanskim letom se je realizacija v TOZD-1 povečala za 12 odstotkov. Ta rast je glede na visoke podražitve materialov in na visoko rast stroškov slaba. Če pa upoštevamo rast realizacije, namenjene za izvoz, ki je že v devetih mesecih preseгла planirano vrednost, je razumljivo prodaja na domačem trgu premajhna. Na domačem trgu je TOZD-1 dosegel samo 70 odst. realizacije, ki je predvidena z letnim planom. To zaostajanje gre predvsem na račun prodaje modul programa, Uni-programa, inženiringa ter upognjenih stolov in foteljev. Ugodno prodajo pa TOZD-1 beleži pri prodaji ostalih lesenih stolov, lesenih miz in rex izdelkov. Povsem drugačno sliko pa dajejo podatki o izvozu, kjer je TOZD-1 že realiziral preko 93 mio din in s tem za 17 odst. presegl letni plan. Tudi podatek, da gre kar 40 odst. vseh izdelkov TOZD-1 v izvoz, je glede na dosedanja razmerja, posebno pa glede na trenutno aktualno situacijo, ko se borimo za večji izvoz, zelo razveseljiv, manj ugoden pa seveda zaradi dohodka, ker z izvozom dosegamo manjši dohodek.

Prodaja v TOZD-2, ki je v začetku leta pešala, se je v tretjem kvartalu popravila in povečala tako na domačem trgu in izvozu. Toda kljub temu po devetih mesecih še vedno za 1 odst. zaostaja za planirano realizacijo. Vrednost prodaje v TOZD-2, ki je po velikosti še vedno na drugem mestu, je dosegla 194

Kako kaj naši Interieri

V okviru TOZD-Prodanja posluje tudi šest prodajal, imenovanih Interieri.

Najstarejši med njimi, Interier Ljubljana, ki je bil ustanovljen leta 1967, prodaja praktično le investicijsko blago, saj mu prostor 270 kv. m ne omogoča razstavljanja širokopotrošniškega blaga. Drugi po starosti, Interier na Duplici, pa prav nasprotno razstavlja in prodaja le pohištvo, ki je namenjeno široki potrošnji. Ko smo ga leta 1973 zgradili, smo ob pomanjkanju razstavnih prostorov predvideli kot razstavno prodajni salon, kjer si kupci lahko izberejo pohištvo za opremo stanovanj.

V vseh ostalih Interierih, to so trgovine v Zagrebu, Skopju, Beogradu in Sarajevu, pa razstavljam in prodajamo tako investicijsko pohištvo kot tudi pohištvo za široko potrošnjo. Ko smo se odločali za izgradnjo oz. nakup teh trgovin, smo to storili predvsem zato, da si kupci iz oddaljenejših krajev ogledajo in kupijo našo opremo. Veliko gostov smo namreč v preteklosti izgubljali zato, ker potencialni kupci niso ime-

li možnosti ogledati si in kupiti pohištva v svoji bližini. Zato so si pač izbral lažjo pot in kupili pohištvo pri drugih proizvajalcih oziroma trgovcih.

Vsem nam je dobro znano, da je Stol predvsem proizvajalec pisarniško-investicijskega pohištva in da izdelamo, oz. prodamo letno le 10 odst. pohištva, ki je namenjeno široki potrošnji. V zadnjem času se sicer delež pohištva za široko potrošnjo malenkostno povečuje. Vzroki za to so v zmanjšanju gradenj negospodarskih in neproizvodnih objektov ter odločitev, da stroške poslovanja pokrijemo z maloprodajno mrežo.

Ugotavljamo, da nam je letos skozi vse leto primanjkovalo pohištva za široko potrošnjo, saj smo morali dati prednost proizvodnji investicijskega pohištva za večje objekte, ki smo jih letos opremili oziroma jih še opremljamo.

Kljub temu je vseh 6 interierov skupaj v 9 mesecih izpolnilo maloprodajni plan z 92 odst. Upamo si trditi, da bi bil plan dosežen 100 odst., če bi ob vsakem času lahko nudili potrošni-

ku želeno blago. Zato smo si pri pripravi proizvodno-prodajnega plana za l. 1982 že sedaj zastavili nalogo, da moramo sestaviti program pohištva široke potrošnje, ki ga bomo stalno lahko nudili kupcem. To pomeni, da bomo imeli stalno v zalogi gotove izdelke ali polizdelke, prav tako pohištvo za opremo spalnic, dnevnih sob in sedežnega pohištva za jedilnice in kuhinje.

Nemalo težav nam povzroča pomanjkanje skladiščnih prostorov oz. vpliv neustrezne lokacije. S takimi problemi se vsakodnevno soočata predvsem Interier v Sarajevu in Skopju. Nemogoče je namreč individualnim kupcem pohištvo dobavljati iz skladišč na Duplici. Skladišči, ki sta v Sarajevu in Skopju, sta premajhni in poleg tega še precej oddaljeni in pri tem nastajajo visoki transportni troški, posebno še, če moramo pohištvo kupcem večkrat dostavljati.

Za leto 1982 predvidevamo porast prodaje pohištva za široko potrošnjo, zato se moramo vsi delavci Stola kar najbolj potruditi, da bomo vse izdelke pravočasno planirali, izdelali in tudi dostavili.

Tone Palčič

Nadaljevanje s 1. str.

mio din in je za 22 odst. večja od lanske. Povečanje gre na račun večje prodaje na domačem trgu, v izvozu še vedno zaostaja za planiranimi podatki, pa čeprav je v zadnjih treh mesecih dosegla zelo dobre izvozne rezultate. Delež izvoza je le 12,5 odst. Predvidevamo, da se bo ta povečal v zadnjih treh mesecih letošnjega leta in ob koncu leta dosegel 15 odst. To pa potrjuje, da se je TOZD-2 že dodobra vključil v mednarodno delitev dela. „

TOZD-3 najbolj zaostaja za planirano prodajo. Do konca septembra je TOZD-3 namreč realizirala le 65 odst. in zaostaja za 11 odst. Pri tem je treba omeniti, da so njene planske naloge vendarle nekoliko prevelike. To potrjuje tudi podatek, da je letošnja realizacija kar za 29 odstotkov večja od lanske, seveda v devetih mesecih. TOZD-3 je razen manjših količin izdelkov, ki jih je prodala na tuje, orientirana na domače tržišče. Izpad realizacije je nastal zaradi manjše prodaje vrtiljakov in delno tudi poliuretanskih stolov in foteljev.

Tudi realizacija kinofoteljev šepa. Najslabše rezultate pa dosega TOZD-3 pri prodaji tapeciranih izdelkov. To tudi zato, ker obljubljenih novih modelov v obdobju januar-september ni bilo na voljo. Do konca leta predvidevamo, da bo TOZD-3 dosegla planirani izvoz. Delež izvoza v realizaciji je minimalen.

Tudi TOZD-4 malo zaostaja za planiranimi obveznostmi. Prodaja je do konca dosegla le 70 % letne realizacije. Zaostajanje se nanaša predvsem na Slog in Delta program ter delno tudi na izvoz. Najbolj neugodno pa preseneča podatek, da je letošnja realizacija kar za 6 % manjša od lanske. Razlog za to je namreč v tem, da ta tozd izdeluje pretežno neserijske izdelke v okviru inženiringa in da je del proizvodnje ostal ne-

obračunan zaradi tega, ker oprema za nekatere objekte še ni dokončana in ni obračunana.

Zelo zanimivi so podatki o prodaji na področju Jugoslavije. Znano je namreč, da glede na organizacijo naše prodajne

mreže evidentiramo prodajo po posameznih področjih, ki jih pokrivajo naši Interieri oziroma naša predstavništva.

Kakšna je bila realizacija po področjih v času od januarja do septembra, je razvidno iz naslednje preglednice: „

	Realizacija	Delež v %	Doseganje letnega plana	Indeks 1981/1982
TOZD-1	230	36	84	112
TOZD-2	194	30	73	122
TOZD-3	182	29	65	129
TOZD-4	31	5	70	94
SKUPAJ:	637	100	74	118

Področje	Realizacija jan.-sept. v 000 din	Indeks glede na plan
Zahodna in južna Slovenija	142.365	79
Vzhodna Slovenija	60.737	90
Hrvatska	66.551	101
Srbija ožja	82.474	123
Vojvodina	35.173	161
Kosovo	13.658	107
Makedonija	31.268	119
Bosna in Hercegovina	44.375	98
Črna gora	24.659	193
SKUPAJ:	502.260	101

V navedenih podatkih niso zajeti podatki o maloprodaji. Podatki kažejo, da peša prodaja na področju Slovenije, malenkostno zaostaja za planom tudi v Bosni in Hercegovini, zelo ugodni podatki pa so zabeleženi na področju Črne gore, Vojvodine, ožje Srbije in Makedonije. To kaže, da se naš trg počasi in vztrajno premika proti južnim republikam, kar je tudi eden od naših ciljev. Slovenija in Hrvatska ne moreta več slediti povečanju in s planom predvideni realizaciji.

Izgledi prodaje do konca leta so dobri. Naročil je veliko in verjetno ne bomo mogli vseh izdelati v predvidenih rokih. Do konca leta bomo opremili še nekaj zelo velikih in pomembnih objektov. Obenem tudi že izdelujemo pohištvo za opremljanje objektov v Iraku, ki naj bi nam prineslo dodatnih pol milijona dolarjev izvoza. Glede na to računamo, da bodo tudi doseženi rezultati ob koncu leta boljši.

Janez Rogelj

»Preventivni dopusti«

To ime je delavcem, ki opravljajo naloge, ob katerih se pojavljajo zdravju škodljivi vplivi, dobro poznano. Veliko smo o tem govorili v zadnjih dveh letih. Se bolj pa smo začeli o tem razmišljati in razpravljati, ko je v letu 1980 stopil v veljavo Pravilnik o delovnih razmerjih. Spremembe in novosti v njem so sledile iz Zakona o delovnih razmerjih.

V navedenem zakonu imena »preventivni dopust« ne poznamo, ker je takšen dopust pojmovan kot letni dopust. Tako je zdravju škodljivo delo kot slabši pogoj dela upoštevano v obsegu letnega dopusta. Ta traja po zakonu od najmanj 18 delovnih dni do največ 30 delovnih dni. Če delavec dela v posebnih delovnih pogojih, se lahko določi, da traja letni dopust več kot 30 delovnih dni. Obseg tega pa je po zakonu 91. člena odvisen od posebnih delovnih pogojev. Za posebne delovne pogoje se štejejo zlasti naslednja dela, navaja zakon v istem členu:

— delo pri virih ionizirajočih sevanj, delo posadke letala, delo posadke trgovskih ladij, delo pod zemljo, delo pod vodo, delo v bolnicah za duševne bolezni, delo v tujih deželah s hudimi podnebnimi razmerami za življenje in delo ter delavcev, ki delajo zaradi posebnih delovnih pogojev manj kot 42 ur na teden. Slednji pogoj pa izvira prav iz narave posebnih del, ki so zgoraj navedena.

Zakon o delovnih razmerjih ni obšel razmer, kjer so delavci zaradi zdravju škodljivih vplivov in nevarnosti pri delu ogroženi, ker z varstvenimi ukrepi pri delu le-teh niso mogli povsem preprečiti, oziroma odpraviti. To bi veljalo za nas v primerih, ko so meje škodljivosti, ki jih določajo naši standardi in normativi, prekoračene. Iz opravljenih meritev vemo, da so le-te v večini primerov prekoračene.

Zakon v zvezi s tem govori o skrajšanem delovnem času v obliki organiziranja dodatnih odmorov med delovnim časom. Pri nas imamo te odmore v zvezi z navedeno ogroženostjo zdravja uveljavljene.

Ko smo spraševali nam sorodne delovne organizacije, kako so rešili ta problem, smo izvedeli, da zaradi prehodno slabših razmer dodeljujejo zaradi posebnih delovnih pogojev dodatni dopust. Istočasno so nas zanimale meritve škodljivosti, na podlagi katerih vidimo, da so razmere bistveno ne razlikujejo od naših. V večini primerov imajo delavci od 2—3 dni dopusta. Ena od izjem je tovarna Alples iz Železnikov, kjer imajo delavci v oddelku površinske štiri dni dodatnega dopusta. Pri vseh teh je zanimivo, da prizadeti delavci dopust iz tega naslova resnično koristijo, kajti iz ostalih kriterijev ne naberejo toliko dni, da bi presegali zgornjo mejo trideset dni.

Zdravju škodljiva dela v našem pravilniku o delovnih razmerjih

Z letom 1980 je začel veljati Pravilnik o delovnih razmerjih, ki je uveljavil vse vplive delovne okolice, kot otežujoče delovne pogoje (delovni urnik, nevarnost nesreč in obolenj, ropot, umazanost, vlaga in ostali otežujoči pogoji). Ti vplivi predstavljajo enega iz-

med kriterijev za vrednotenje dela. Vsak izmed vplivov je s petimi stopnjami vrednoten po 0,25 točke, tako da je lahko posamezen kriterij, ki je pri določenem delu najbolj izrazit ovrednoten 1,25 točke ($5 \times 0,25$). Upoštevajoč vse nastopajoče vplive okolice pri določenih delih in opravilih lahko delavec dobi za ovrednotene vplive s točkovanjem 1—6 dni dopusta. To je s stališča metodologije vrednotenja dela sprejemljivo.

S stališča zdravstvenih razmer za takšno ocenjevanje z izenačevanjem različnih vplivov delovne okolice med seboj ni sprejemljivo, ker ima nevarnost obolenj pred ostalimi veliko prednost.

Takšno prednost je imela nevarnost obolenj v starem Pravilniku o delovnih razmerjih. Res je, da je bilo pre-

cej posplošena in z medicinskega stališča neutemeljena. Medicina dela dokazuje na podlagi raziskav, da je stopnja zdravstvene ogroženosti odvisna od vrste kemične snovi, njene koncentracije kot tudi časa izpostavljenosti. V preteklosti temu nismo posvečali posebne pozornosti, zato je razumljivo, kako smo si to razlagali. Komisija za varstvo pri delu je pogosto sprejemala vloge za odobritev novih ali dodatnih preventivnih dopustov. Prizadeti so največkrat utemeljevali zahtevo na naslednji način: »Smatramo, da je naše delo za zdravje prav tako škodljivo, kot tisto, ki ima status zdravju škodljivega dela.«

Med prizadetimi so se širile govorice o raznih posledicah, ki so v medicini dela neutemeljene. Preventivni dopusti so postali zelo privlačna ugodnost, ki jo komisija za varstvo pri delu brez vsestranske strokovne pomoči ni

Nadaljevanje na 4. str.

Delo na etažni stiskalnici za izdelavo vezanih sedežev za »kmečke« in druge stole ni lahko. Večji sedeži tehtajo tudi do 10 kg, sestavljene elemente zanje pa je potrebno vlagati nad človekovo višino. Poleti je ob teh stiskalnicah neznansko vroče, v zimskem času je povečana nevarnost prehlada.

Vendar ni delavkam, ki so tega dela navajene in so ga sprejele kot redno vsakodnevno obvezo, nikoli pretežno. Redno dosejajo potrebno kvaliteto in predpisano normo.

Ko smo se pred kratkim za trenutek pomudili pri Lavrač Anici, se je zasmejala in rekla, da na stiskalnici rada dela.

Poleg dela v delavnici je Anica aktivna samoupravljalca, doma pa gospodinja in mamica. Zares je polno obremenjena, tako kot vse žene, ki poleg domačega dela redno hodijo v službo.

Osvobajanje dela — ti dve besedi sta mišljeni skupaj v pozitivnem smislu: Ko bo vsak spoznal, da mora v družbi prisiljeno, vendar toliko narediti, kolikor zmore.

Osvobajanje dela pa si nekateri tako razlagajo, da ne bi delali in bi jih družba vseeno priznavala.

Dan mrtvih — misel na življenje

Spet smo pred prvim novembrom, dnem mrtvih, v dneh, ko se naše misli zagotovo pomude na pokopališčih, ob spomenikih in drugod, kjer so pokopani naši svojci, prijatelji in znanci.

Ce celo leto nismo pomislili na naše umrle, se bomo prvega novembra s skromnim šopkom in svečko pomudili ob grobu in se spomnili človeka, ki smo ga imeli radi.

Ob dnevu mrtvih se nehote porodi misel, da je človekovo življenje le kratek dan, ki neizmerno hitro mineva in mu časa ni moč ustaviti. Drobni dogodki, družbena dogajanja, težavnejše življenje, svetovna nesoglasja, vse je del našega življenja, in tem hitreje nam to hiti, čim več je tega in čim bolj se vanj vključujemo.

Glavna sestavina našega življenja pa je delo, ki je že tisočletja gonilna sila človeštva, njegovo zagotovilo za obstoj in jamstvo za lepši dan.

Čas človekovega bivanja se zelo hitro obrne, včasih ni dolgo niti pol stoletja, le poredkoma trideset. Današnja srednja generacija ne bo z življenjem učkala leta dva tisoč, z deli pa bodo lahko ti

ljudje, ki so sedaj v višku ustvarjanja, segli veliko dlje, v čas, ki sicer fizično ne bo več njihov, njihovi pa bodo uspehi in stvaritve.

Gotovo se večkrat spomnimo ljudi, ki so se s trdim, vestnim delom in bojem za vedno zapisali v zgodovino. Imeli so izredne zmogljivosti in njihovo življenje je bilo ustvarjanje. Velikim to zares ni dano, vsakomur pa je dana možnost, da dela, zase, za svoje otroke za svojo okolico in družbo. Vsakdo lahko v splet človeškega dela vplete svoj delček, ki bo v očeh in mislih njegovih potomcev in prijateljev ostal za vedno kot dokaz, da naše življenje ni minilo tja v en dan.

Ob prvem novembru, dnevu mrtvih, pomislimo na vse tiste naše soljudi, ki so umrli, vendar so v delih še vedno živi. Tedaj ta dan ne bo dan mrtvih, temveč misel na žive, na ljudi, ki bodo z nami vedno ostali. Spominjali se jih bomo, tvorili bodo del našega življenja in prav je tako. Kaj bi bilo naše življenje brez misli na dobre ljudi, dobre delavce in predane graditelje naše skupnosti.

Zavedajmo se tega!

mogla več obvladati. Izhod iz teh težav se je kazal v pripravi novega Pravilnika, ki naj bi celovito reševal vse vplive delovne okolice. Ta pravilnik smo pripravljali glede na dejavnike zdravju škodljivih del, a osnutek ni pritegnil vseh tistih strokovnih služb, ki bi lahko odločilno vplivale na skladnost ustaljenih razmer z zakonom. Pravilnik je šel v obravnavo, vendar delavci, ki se jih tiče, niso dovolj poglobljeno proučili in rešili nejasnosti, da bi jih uskladili že med razpravo. Sprejeli smo pravilnik, ki nam vsebinsko ni bil poznan.

Ponovna obravnavna in dopolnitev določil za zdravju škodljiva dela

Do zahteve po ponovnem obravnavanju zaradi vplivov delovne okolice je prišlo, ko so prizadeti delavci prejeli odločbe o koriščenju letnega dopusta in bili seznanjeni, da je v njih upoštevan tudi »preventivni dopust«. Pred seboj smo imeli problem, ki se ga ni dalo na hitro rešiti. Na eni strani smo imeli metodologijo vrednotenja dela, ki je zahtevala zelo veliko naporov in časa ter je delno posegla tudi v upoštevanje nevarnosti za obolenja, na drugi strani pa miselnost delavcev, da je bilo z ozirom na ostale po starem najbolj pravično razdeljeno. Medicina dela pa je imela drugačna stališča.

Na podlagi teh spoznanj smo prišli do stališča, ki so jih samoupravni organi po obrazložitvi polnoglasno podprli.

1. Vsa dela in opravila s povečano nevarnostjo za zdravstvene okvare se strokovno oceni s stališča:

a) medicine dela (vpliv na zdravje),
b) službe varstva pri delu (strokovna ocena delovnih pogojev).

2. Izdela se posebna priloga z navedbo vseh nalog in pripadajočim številom dni preventivne odsotnosti. Priloga se letno lahko popravlja, če so zato objektivni razlogi.

3. Po tem kriteriju delavec lahko dobi najmanj en dan in največ štiri dodatne dni izredno plačane odsotnosti.

4. Preventivna odsotnost zaradi opravljanja del in nalog, kjer je povečana nevarnost obolenj, je ločena od letnega dopusta in se je ne more odzemanjati.

5. Namesto preventivnega letovanja se povečajo sredstva za zdravstveno okrevanje v naravnih zdraviliščih (pod strokovnim nadzorstvom), zdravstveno šibkejšim. Pri tem posamezna dela niso izvzeta. Sindikat glede na omenjene možnosti opravi releksijo.

Omenjena priloga obravnava vrsto del in nalog ter razvršča po stopnji nevarnosti za obolenje, preventivna odsotnost pa se upošteva, če delavci pri navedenih delih delajo več kot polovico delovnega časa v letu.

Za zaključek moramo povedati, da je dodeljevanje preventivne odsotnosti zaradi slabih delovnih pogojev, ki ogrožajo naše zdravje, skrajni ukrep. Veliko prednost imajo tehnološke izboljšave in odstranjevanje škodljivosti. Priznatj moramo, da smo na tem področju naredili veliko premalo.

Boris Demšar

Raje naredim »plavega«, kot bi šel to delat, kar mi pravite!«

UMETNOST JE NARODOVA NAJGLOBLJA KORENINA, KI MU DOVAJA SOK NOTRANJEGA ŽIVLJENJA; OBENEM PA JE NJEGOV NAJVIŠJI VRH, KI MERI VIŠINO NJEGOVE KULTURE ...
F. TRATNIK

Neko delo bi lahko opravljali trije, največ štirje ljudje. Vendar bi si morali delo dobro razporediti in bolje prijeti zanj. Pa so pomislili: »Zakaj bi se naprezali, saj se drugi tudi ne.« Rekli so: »Rabimo še dva pomočnika, da nam bosta urejala osnovne stvari.« Dobili so ju in bilo jih je pet. Pa so še mislili, da komaj zmorejo. Navadili so se že na »lagoden delovni tempo«, delovni kolektiv pa je moral vsak mesec odšteti šest osebnih dohodkov namesto štirih. Vendar jih to ni motilo. Ne prve in ne druge!

Lesnoindustrijski kombinat »Liko« Vrhnika

V želji, da bi tudi naši bralci kaj več izvedeli o članicah Unilesa, so se uredniki glasil sestavljenih delovnih organizacij na enem izmed zadnjih sestankov na sedežu skupnih služb Unilesa domenili, da postopoma objavimo vsaj osnovne podatke o omenjenih organizacijah. To odločitev je potrdil tudi naš uredniški odbor in v tej številki že priobčujemo kratek zapis o Liku iz Vrhnike.

Ostale delovne organizacije bodo predstavljene v prihodnjih številkah, pač tako, kakor bomo to gradivo prejeli.

Lesnoindustrijski kombinat Liko Vrhnika je delovna organizacija, v katere sestavi deluje 5 temeljnih organizacij s preko 1000 delavcev, in sicer:

— TOZD — Primarna predelava, ki proizvaja žagan les in decimirane elemente,

— TOZD — Tovarna stolov proizvaja kosovno pohištvo, to je stole (letno 560.000 kosov), mize kolonialnega in modernega programa in skoraj celotno proizvodnjo proda v izvoz, predvsem v ZDA in Kanado,

— TOZD — Tovarna vrat proizvaja vhodna in garažna vrata (letno 20.000 kosov) ter notranja kompletna vrata (110.000 kosov) in vratna krila (100.000 kosov), poleg tega proizvaja še stenske in stropne obloge (ca. 10.000 kv. m),

— TOZD — Servisi-energetika izvaja za potrebe proizvodnih TOZD vsa vzdrževalna in servisna dela in proizvaja lesnoobdelovalne stroje in toplotno in elektro energijo,

— TOZD — Blagovni promet pa opravlja montažo vrat na objektih in prodajna in nabavna dela za vse tozde v Liku.

Celotni prihodek Lika Vrhnika je bil v letu 1980 994 milijonov din, od tega je bilo realizirano z izvozom 250 milijonov din (10 milijonov dolarjev) in skoraj v celoti na zahodni trg, predvsem v ZDA in Kanado. Naš izvoz presega uvoz za 6-krat.

Začetki lesne industrije na Vrhniku oziroma na Verdu izvirajo že iz 19. stoletja, ko je bila leta 1872 ustanovljena »Tovarna parketov in lesnih izdelkov Fran Kotnik«, ki je izdelovala klasičen in ornamentni parket in žagala hlovovino. Prva svetovna vojna je proizvodnjo parketnih in ornamentnih plošč nekoliko zavrla, vendar je kmalu po vojni spet polagoma stekla in se razvila v serijsko proizvodnjo.

Vzporedno se je razvila tudi proizvodnja zabojev, ki je koristila manjkvalitetnejši les, ki je napadel ob proizvodnji parketa in razrezu hlovov. Tako je parketarna preživela tudi 2. svetovno vojno do leta 1948, ko so jo prevzeli v upravljanje delavci. Takratni lesni obrati okoli Ljubljane so bili povezani v LIP Ljubljana, ravno tako tudi Liko Borovnica, katerega začetki datirajo v leto 1886, ko je bila ustanovljena »Lesna industrija — Franjo Švigelj«.

Po letu 1948 se je v lesnih obratih v Verdu in Borovnici (predhodniki Lika) poleg razreza hlovovine proizvajal par-

ket in zaboji. Leta 1957 se je pričela proizvodnja lamelnega parketa in otroških sedežnih garnitur za izvoz, v letu 1958 pa se je pričela tudi serijska proizvodnja vrat.

Tako je leta 1963 prišlo do združitve obratov v Borovnici in Verdu v »Lesnoindustrijski kombinat Liko Vrhnika«. V tem skoraj 20-letnem obdobju Lika se je proizvodnja krepko povečala in to ob majhnem porastu delavcev 845 (1963) 1.005 (1980). Tako se je proizvodnja stolov povečala s 93.000 (1963) na 560.000 (1980), k čemur je največ pripomogla izgradnja stolarne v letu 1973 in ravno tako proizvodnja vrat, ki po rekonstrukciji vratarne (1977) presega 200.000 kosov letno.

Jakob Susman

»Začaran krog.«

»Kako naj se odločim? Dobil sem majhno plačo, zanjo pa res nisem veliko delal. Da bi v bodoče kaj bolj priprijel za delo, do tega mi ni, s tem denarjem pa tudi ne morem priti skozi mesec!«

Na paketnih škarjah največ prirezujemo plemenit vrhni furnir — hrast, mahagonij, tik, bor in druge, v furnirni v tozdu 1 pa tudi doma proizveden dvamilimetrski bukov furnir. To so v glavnem ostanki, ki jih delavke na »mokrih škarjah« narežejo iz odpadkov in jih je brez sestave v kvadratne formate skoraj nemogoče porabiti.

Da gre delo hitreje od rok in ni pritisni bat na nekaterih mestih brez podloge, v furnirni prirezujejo več svežnjeve hkrati. Na sliki to delo opravlja marljiv in vestni delavec Beno Jazbinšek, ki je tudi drugače strokovnjak za vsakršno sestavo furnirja.

Tudi odpadki od prireza bukovega furnirja so zelo iskan material, posebno v tem času. Iz teh delajo Stolove »butare«, ki so odlično sredstvo za podkurjanje drv v naših gospodinjskih.

O reorganizaciji v skupnih službah

V Skupnih službah sta bila pred kratkim s sklepom Sveta Skupnih služb in DS TOZD-5 organizirana dva nova sektorja — Sektor za tehnologijo, razvoj in investicije ter Sektor za pripravo proizvodnje, in sicer tako, da so se združile nekatere sedanje službe in dejavnosti. Nekatere vsekakor zanima, kako je do reorganizacije prišlo.

Poslovni odbor je po odhodu tov. P. Skuška iz delovne organizacije obravnaval problematiko prerazporeditve dela na tehničnem področju in s tem v zvezi o organizaciji tega dela. Na svoji seji dne 4. 9. 1979 je sprejel »začasno prerazporeditev« dela na investicijah, razvoju in koordinaciji proizvodnje (s prodajo) — torej na področju, kjer je dotodaj delal tov. Skušek. S to prerazdelitvijo dela so pokrili: glavni direktor V. Gobec — financiranje investicij; ing. D. Štefala — operativno izvajanje investicij; priprava dela (ing. Z. Škrinjarič) — osnovno iniciativo za usklajevanje dela med tozdi in komercialno; ter OŠDP — tehnološki razvoj. Koordinacija nabave (prej jo je koordiniral ing. Skušek) je ostala začasno nerešena.

Ta prerazdelitev dela je bila opravljena brez statusnih sprememb, brez sprememb na osebnih dohodkih in je kot taka narekovala **dokončno rešitev**, in to statusno, pravno (osebni dohodki) in organizacijsko. Na pobudo glavnega direk-

torja je bil izdelan in obravnavan na poslovnem odboru dne 27. 1. 1981 prvi koncept organizacije razvojne dejavnosti. Nekaj o tem je bilo že napisanega v našem Glasilu.

Na podlagi tega predloga je poslovni odbor med drugim sprejel naslednja važnejša izhodišča, ki se dotikajo neposredno obravnavane problematike:

a) Poslovni odbor ugotavlja, da so potrebne organizacijske spremembe v DSODSP, da bi bili bolj učinkoviti.

b) Razvoj izdelkov ostane v funkciji kot dosedaj s tem, da je potreba za konstruiranje kovinskega oblikovanja razporeditev strojnega strokovnjaka.

c) V DSODSP se formira »Razvojno tehnološki in investicijski sektor, ki naj ga sestavljajo del OŠDP ter sodelavci s področja strokovnega dela sedanjega TOZD-5, ki se ukvarjajo z investicijami, poleg teh pa je v ta sektor potrebno namestiti še kovinarja, oziroma strojnega strokovnjaka.

Na osnovi teh stališč je SOEP pripravil predlog organizacijske zgradbe (strukture), po poprejšnjem posvetovanju s strokovnjaki na posameznih področjih. V predlogu lokacija posameznih dejavnosti (služb) še ni bila dokončna, temveč variantna.

Predlog je bil obravnavan na poslovnem odboru dne 3. 3. 1981, ki je sprejel naslednje:

— Organizira se naj Razvojno-tehnološki in investicijski sektor, v katerega se vključi OŠDP in del delavcev TOZD-5.

V Sektor za pripravo proizvodnje se vključijo:

— nabavna služba (služba za nabavo repromateriala in služba za nabavo hlovdovine),

— priprava dela (operativna in tehnološka) in

— služba za šifracijo in kakovost proizvodnje.

SOEP je na podlagi teh stališč izdelal nov predlog s sodelovanjem direktorja TOZD-5, TOZD-4 in TOZD-2, ki so posebej postavili:

— zahtevo po najmanj dveh strokovnjakih — energetiku in elektrostrokovnjaku — v primeru, da sedanji gredo iz sklopa TOZD-5.

— za TOZD-4 glede na problematiko operativne priprave dela delno lastno pripravo dela (1 sodelavec),

— problematiko operativne priprave dela glede na lokacijo operativne priprave dela v TOZD-2 (matična organizacija).

Na podlagi tega predloga je poslovni odbor dne 13. 5. 1981 v zvezi z reorganizacijo sprejel naslednje zaključke:

— OŠDP se v celoti vključi v Sektor za razvoj, tehnologijo in investicije,

— glede strokovne zasedbe v novem sektorju se bodo upoštevale potrebe TOZD-5 (energetik) in racionalno delitev strokovnih opravil v DSODSP za vse tozde,

— pripravi se celotni predlog za reorganizacijo DSODSP in dela TOZD-5, ki ga obravnava še PO, nato pa predloži v razpravo Svetu skupnih služb in DS TOZD-5.

Na podlagi teh zaključkov je bil v SOEP izdelan končni predlog, ki sta ga obravnavala in sprejela oba sveta — Svet skupnih služb in DS TOZD-5.

Srečo Smole

Trudimo se, da bi imeli izdelavne čase najkrajše in bi odpadlo kar največ nepotrebnih ur, ki ga predstavlja vmesni transport, pa tudi še marsikaj drugega, vendar se zaenkrat nekaterim stvarim ne moremo izogniti. Vestni delavci pa k odpravi tega lahko veliko pripomorejo.

Na sliki vidimo raztovarjanje sedežev za stole, ki so bili napravljeni v tapetniškem oddelku v Motniku. Marljivi šofer, ki vsak delovni dan vozi tovornjak med Motnikom in Duplico, se trudi, da bi bilo opravljenega kar največ dela, vendar oddaljenost zahteva svoje.

Nekateri se za plačo samo sprehajajo!

Kdo bi spraval širo polje lepo zapisanih besed v prakso?

Od stališča do uresničitve je tako dolga pot, da je velikokrat pretežka!

Zavedajmo se: Ta čas je naš čas! Ocenjeni bomo po uspehih in neuspehih!

Danes mladim ne bi smelo manjkati požrtvovalnosti, optimizma in delavnosti!

KADROVSKE SPREMEMBE ZA SEPTEMBER 1981

Delovno razmerje so sklenili:

V tozdu SEDEŽNO POHIŠTVO

BELE Edo, NK delavec, PE 7
BERTIČ Mersa, NK delavka, PE 7
OCVIRK Janez, NK delavec, odpremno skladišče
GALIN Janez, PK mizar, PE 6, iz JLA
KOŽELJ Bojan, PK mizar, PE 8, iz JLA

V tozdu PLOSKOVNO POHIŠTVO

URH Stanislav, NK delavec, iz JLA

V tozdu KOVINSKO IN OBLAZINJENO POHIŠTVO

GOLTNIK Franja, NK delavka, PE Motnik

V tozdu PLOSKOVNO IN KOSOVNO POHIŠTVO

KOČAR Helena, NK delavka
KUKEC Zlatko, NK delavec

V tozdu TEHNIČNE STORITVE

BADALIČ Vido, KV strojni ključavničar
HERLE Franc, NK delavec

V tozdu DRUŽBENA PREHRANA

GERBIĆ Marija, KV kuharica
VUGRIN Milka, KV natakarica

V tozdu PRODAJA

JURŠIČ Iztok, NK delavec, Interier
Duplica

Delovno razmerje so prenehali:

V tozdu SEDEŽNO POHIŠTVO

HUMAR Jožef, gim. maturant, odpr. skladišče
ALIČ Andrej, NK delavec, PE 4, umrl
MENCIGER Jože, NK delavec, odpremno skladišče
CEKOVA Stanika, KV prodajalka, PE 8
HALILAGIĆ Zuhdija, NK delavec, odpremno skladišče
SUHADOLC Marija, NK delavka, PE 7, upokojena
LUŽOVEC Franc, VK delovodja, PE 7, upokojen
ZDOVC Marija, NK delavka, PE 7

V tozdu PLOSKOVNO POHIŠTVO

HUBER Marjan, NK delavec

V tozdu DRUŽBENA PREHRANA

BAJDE Ema, KV kuharica

V tozdu PRODAJA

WAGNER Stojan, NK delavec, Interier Ljubljana
VIDAKOVIĆ Goran, gim. maturant, Interier Beograd, za določ. čas
VEŠKOVAC Mladimir, NK delavec, Stara Pazova, upokojen
SAVIĆ Milenko, KV mizar, Stara Pazova

V SKUPNIH SLUŽBAH

SLEBIR Mihael, KV mizar

Služba za delovna razmerja

Laik si predstavlja, da je izdelava stolov sestavljena le iz nekaj delovnih operacij: Razrez lesa, strojne obdelave, montaže in brizganja z lakom.

Pa je precej drugače. »Kmečki stol« ima nešteto operacij. Na sliki je prikazana ena izmed takih, za katero drugi delavci skoraj zagotovo ne vedo. To je čiščenje laka iz zarež in drugih oblik polizdelka po potapljanju v lak. Če hočemo, da so stoli zares lepi in prijetni za sedenje, je potrebno napraviti tudi to.

DISCIPLINSKA POROČILA

Ivan GAŠPERLIN, delavec v TOZD Sloga Moste, je dne 25. 5. 1981 ob 6.30 zapustil delo, prav tako tudi dne 17. 6. 1981 ob 7.30, kar oboje predstavlja lažno kršitev delovne obveznosti po 2. točki 14. člena Pravilnika o disciplinski in materialni odgovornosti delavca. Dne 1. 7. 1981 pa je neopravičeno izostal z dela, kar predstavlja težjo kršitev delovne obveznosti po 1. točki 15. člena citiranega pravilnika.

Senat je na javni obravnavi ugotovil, da je Gašperlin v celoti odgovoren za očitani kršitvi in mu je zato v prepričanju, da bo izrečeni ukrep tako vzgojno vplival nanj, da se bo v bodoče vzdržal takih kršitev, izrekel ukrep JAVNI OPOMIN.

Senat disciplinske komisije je obravnaval kršitev delovne obveznosti Dušana ROKAVCA, delavca iz skladišča 90, TOZD Sedežno pohištvo, ker se je dne 14. 4. 1981 med delovnim časom napil, zaradi česar je bil toliko vinjen, da dela ni mogel več opravljati. S takim ravnanjem je težje kršil delovno obveznost po 3. točki 15. člena Pravilnika o disciplinski in materialni odgovornosti delavca, ki določa, da kdor pride na delo v vinjenem stanju, pije med delom alkohol, kakor tudi, kdor poskusi ali prinese neopoblaščen alkohol v delovne prostore, težje krši delovno obveznost.

Pri izrekanju ukrepa je senat kot olajševalno okoliščino upošteval dosedanje nekaznovanost delavca in njegovo takojšnje priznanje. V prepričanju, da bo izrečeni ukrep vzgojno vplival na delavca, mu je senat izrekel JAVNI OPOMIN.

Blagoje STANKOVIĆ, delavec iz TOZD Sedežno pohištvo, je težje kršil delovno obveznost, ker se je dne 24. 7. 1981 netovariško in nemoralno obnašal do delavcev TOZD Delavska restavracija, in sicer tako, da se po opozorilu, da mora vzeti tisti obrok hrane, katerega je naročil, ni zmenil, ampak je pladenj, skupaj s posodo in pripravljenim obrokom vrgel ob tla, tako da se je posoda razbila, vsebina pa pljusnila po obleki ene od delavk. S tem je povzročil TOZD Delavska restavracija materialno škodo v višini 153,55 dinarjev.

Senat je ugotovil, da je Stanković za opisano dejanje disciplinsko in materialno odgovoren. Zato je sklenil, da mora tozdu Delavska restavracija plačati škodo, ki jo je povzročil. Poleg tega pa mu je ob upoštevanju obtežilnih okoliščin, ki so v tem, da je bil že večkrat brezuspešno opozorjen, naj se drži reda, izrekel disciplinski ukrep JAVNI OPOMIN.

Senat disciplinske komisije je obravnaval Omerja Đinića iz TOZD Sloga Moste, zaradi kršitve delovne obveznosti, ki jo je storil s tem, ko je dne 29. 5. 1981 v trenutni razdraženosti vrgel po tleh steklenico brezalkoholne pijače, kar predstavlja netovariško obnašanje na delovnem mestu oziroma v delovnih prostorih, dne 2. 6. 1981 pa je v razdraženosti udaril sodelavko M. M., kar pa predstavlja pretep. Opisani dejanji predstavljata hujši kršitvi delovne obveznosti po 15. in 17. točki 15. člena Pravilnika o disciplinski in materialni odgovornosti delavca.

Za storjeni kršitvi je senat izrekel Điniću disciplinski ukrep, in sicer ločeno: za pretep denarno kazen v višini 5 odst. enomesečne akontacije osebnega dohodka, za netovariško obnašanje pa JAVNI OPOMIN.

»Kar pošteno bom povedal. Prispevek za Glasilo imam napisan, vendar ga ne bom oddal. Pa še glavno vsebino sem izpustil. Ne bo dobro, če o tem pišem!«

Zapis iz kadrovskega oddelka

V našem kolektivu, ki je v letu 1979 imel 75-letnico obstoja, je bilo 30. 9. 1981 skupaj 1615 delavcev, 28 učencev v gospodarstvu in 27 študentov. Med študenti je 18 dijakov za poklic širokega profila, ki so se v šolskem letu 1981/82 pričeli usposabljanje za poklic po novousmerjenem izobraževanju.

Delavci imajo sklenjeno delovno razmerje v temeljnih organizacijah združenega dela:

— proizvodnja lesenega pohištva SEDEŽNO POHIŠTVO 589 delavcev,

— tovarna ploskovnega pohištva 213 delavcev,

— proizvodnja kovinskega in oblazinjenega pohištva TOZD KOVINSKO IN OBLAZINJENO POHIŠTVO 283 delavcev,

— proizvodnji ploskovnega in kosovnega pohištva SLOGA MOSTE 59 delavcev,

— vzdrževanje — TEHNIČNE STORITVE 125 delavcev,

— delavska prehrana — DELAVSKA RESTAVRACIJA 26 delavcev,

— prodaja Duplica z Interieri 137 delavcev,

— delovna skupnost za opravljanje del skupnega pomena 183 delavcev.

Naša delovna organizacija je v tem času imela še 352 upokojencev, to je delavcev Stola Kamnik, ki so prekinili delovno razmerje zaradi upokojitve.

77-letnica Industrije pohištva Stol Kamnik je pomembna, ker je naš delovni kolektiv ves čas obstoja bil pomemben dejavnik družbenega razvoja, predvsem na južnem predelu današnje občine Kamnik.

Pri Remec-Co Duplica, predhodnici Stola Kamnik so se zaposlovali predvsem prebivalci iz vrst kmečkih družin bližnjih vasi. Pri tovarni pa so imeli zaslužek tudi večji kmetje, ki so s konji dovažali v tovarno hlođovino.

Pomembno je, da se po I. svetovni vojni prebivalci bližnjih krajev v večjem številu niso izseljevali v druge kraje, pač pa so se zaposlili v današnjem Stolu. Za nastanitev novih delavcev je tedanji lastnik tovarne zgradil tudi stanovanjski blok za 12 družin in privabil delavce iz oddaljenih krajev, predvsem iz Štajerske in Primorske. Iz Primorske

so pribežali predvsem ljudje, ki so se zaradi narodne zavesti morali umakniti fašističnemu režimu. Današnja Industrija pohištva na Duplici je tako po številu delavcev narasla od 100 zaposlenih v letu 1904, na okoli 500 v letu 1941. Njeni izdelki, predvsem stoli, so bili prodani na svetovni trg od Brazilije, Egipta, Indije do dežel Bližnjega vzhoda.

Tovarna je med vojno občutno stagnirala, ker je okupator njene izdelke vključil za potrebe nacistične vojske, partizani pa so namen okupatorja preprečili s tem, da so 3. 9. 1941 tovarno zažgali. Ob osvoboditvi je bilo v njej zaposlenih le 45 ljudi.

Po osvoboditvi je vsa leta do danes močan porast proizvodnje. Nastali so novi obrati: mizarina, tovarna ploskovnega pohištva, proizvodnja kovinskega in oblazinjenega pohištva, proizvodnja ploskovnega in kosovnega pohištva Sloga Moste, odkupljen je bil stari obrat družbene prehrane in letos zgrajen že nov obrat družbene prehrane. V letu 1980 so bili zgrajeni upravni prostori. Vsi ostali obrati so bili prenovljeni, tako da tudi v njih ni videti nekdanje podobe.

S prostovoljnim delom smo zgradili tudi Kulturni dom na Duplici. Podjetje pa je z lastnimi sredstvi zgradilo stanovanjske bloke pri Kulturnem domu na Duplici in Interiere.

Vzporedno z rastjo proizvodnje se je večalo tudi število delavcev. Leta 1954 nas je bilo 729. Tedaj je bilo 157 kvalificiranih delavcev, 5 delavcev s srednjo šolo in 1 diplomiran inženir.

Do 31. 12. 1980 se je število zaposlenih povečalo na 1650 zaposlenih. V kolektivu je vključenih 399 delavcev s širokim profilom, 158 delavcev s srednjo izobrazbo, 33 delavcev z višjo ter 34 delavcev, ki so končali visoko šolo.

Po srednjeročnem planu načrtujemo, da bi nas bilo v OZD Stol Kamnik do konca leta 1982 skupaj 1735, to je 120 več, kakor nas je sedaj. Tedaj naj bi bilo v

— TOZD SEDEŽNO POHIŠTVO 642 delavcev

— TOZD PLOSKOVNO POHIŠTVO 228 delavcev

— TOZD KOVINSKO IN OBLAZINJENO POHIŠTVO 304 delavci

— TOZD SLOGA MOSTE 64 delavcev
— TOZD TEHNIČNE STORITVE 135 delavcev

— TOZD DELAVSKA RESTAVRACIJA 27 delavcev

— TOZD PRODAJA 143 delavcev

— V SKUPNIH SLUŽBAH 192 delavcev, če bo dosežen kadrovski plan v proizvodnih tozdih.

Po analizi družbenega razvoja občine Kamnik je zaposlenost s povečano stopnjo 1,7 odst. letno dokaj realna. Upoštevan je naravni prirastek prebivalstva kakor tudi možnost priseljevanja. Ob koncu prvega leta srednjeročnega plana kaže celo, da se politika zaposlovanja ne razvija skladno z načrti. Neskladnost s plani povzroča precejšnjo fluktuacijo zaposlenih, ki tudi naši delovni organizaciji povzroča težave. Sedaj imamo prosta dela in naloge v vseh proizvodnih tozdih, ki jih bomo izpopolnili le z izrednimi prizadevanji vseh pozitivni dejavnikov kolektiva.

Kotnik Mavricij

Samoupravljanje je enakovredno dogovarjanje in skupno iskanje najboljših rešitev. Vendar so rešitve, za katere trdimo, da so najboljše, včasih le navidezno take. Če jih znamo zelo dobro prikazati in podpreti z dokazi, ki posamezne predloge že vnaprej postavljajo v edino sprejemljivo, tedaj bo neka stvar skoraj gotovo sprejeta. O notranjih interesih smo seveda pri tem tihi. Tudi prizadevanja interesi delovne skupnosti nam pri tem niso mar.

Na potezi niso besede, ne obljube, temveč dejanja!

Včasih so imeli mizarji zelo preprosto orodje in veliko delovne vneme, kasneje so se delovni stroji izboljševali, delavnost je pojemala. Danes imamo kar precej sodobnih delovnih priprav, kaj pa delavnost...?

Kaj in koliko bomo izvažali, da bomo lahko uvažali

Vse države z intenzivnim gospodarskim razvojem se borijo s primanjkljajem v zunanjetrgovinski menjavi. To pomeni, da več uvažajo, kakor izvažajo. Taka je tudi Jugoslavija, ki je ena izmed držav v razvoju. Bilanca zunanjetrgovinske menjave je izkazovala vsako leto večji uvoz kot pa izvoz. Te razlike se premostijo z mednarodnimi krediti, če niso prevelike. Če pa se doseže prevelike zadolžitve in če deficit doseže tako stopnjo, da država ni več sposobna dobiti mednarodnega kredita, je devizna bilanca porušena do tiste meje, ko je potrebno nekaj ukrepati.

Do take stopnje je prišlo naše gospodarstvo v preteklem letu, ko so se prižgale rdeče luči za uvoz s konvertibilnega področja in ko se je OZD spodbujalo za večji izvoz.

Politiko ekonomskih odnosov s tujino je vsa leta po vojni vodila zveza. Šele ko so bile formirane samoupravne interesne skupnosti po republikah, je politiko zunanjetrgovinske menjave prevzela samoupravna interesna skupnost za ekonomske odnose s tujino, kratko SISEOT. SISEOT je interesna skupnost, ki je formirana v vsaki republici in prek katere organizacije združenega dela na osnovi samoupravnega sporazuma kreirajo uvozno-izvozno politiko. Narodna banka je dolžna voditi evidenco in opozarjati na deformacije menjave, Republiški komite za mednarodno sodelovanje pri Izvršnem svetu republike spremlja in bdi nad potekom menjave, organizacije združenega dela pa si same prek SISEOT sporazumno postavijo svoje planske zadolžitve in pravice. V samoupravnem sporazumu in prek svojih delegatov v skupščini se članice SISEOT dogovore za obveze, ki so skupno družbenega pomena in jih je potrebno pokriti, za delež deviz, ki jih združujejo v določene namene in za delež, s katerim prosto razpolagajo.

SISEOT v slovenski republici je bil formiran med prvimi. Njegova aktivnost je hitro zaživela. V ostalih republikah je bilo malo težje, ker so navade, da devizne pravice in devize deli zveza, zelo močno zakoreninjene. Danes to ureja vsaka republika po svojih možnostih in svoji prizadevnosti.

V okviru republiškega SISEOT je celotno izvozno-uvozno gospodarstvo razdeljeno po vrstnem redu v enote, kot npr.:

I. enota — črna metalurgija
II. enota — kovinsko predelovalna industrija

V. enota — lesno predelovalna industrija in gozdarstvo

XXV. enota — papirna industrija

XXVII. enota — grafična industrija

Zaradi razvitosti že utečenih menjav so posamezne republike sposobne zelo različno izvažati. Nekatere so orientirane bolj na klirinško, kot na konvertibilno področje, druge obratno. Razlika je tudi med enotami. So panoge, kot je gostinstvo, transport, lesnopredelovalna

industrija, ki so močni izvozniki in jim pravimo aktivci, ker več izvažajo kot uvažajo. Nekatere enote pa temelje na predelavi uvoženih surovin in plasmaju na domačem trgu.

Temu pravimo pasivci, ker več uvažajo kot izvažajo. Za celotni blagovni tok so potrebni oboji, samo v pravem razmerju, sicer se ravnotežje poruši in uvoz nima izvoznega pokritja.

Ker ima vsaka enota svojo specifično problematiko, ima svoj odbor, ki ga vodi predsednik odbora. Predsednik odbora V. enote je tov. Papič iz GG Tolmin, njegov namestnik pa tov. Pečar iz Novelesa.

Delo odborov delegatov in skupščine SISEOT je bilo v preteklem letu pri tej stabilizacijski politiki zelo živahno in pestro. Ker so se izvozne-uvozne regulative spreminjale celo leto, je bilo delo še težje.

Zaradi povečanih potreb deviz za uvoz nafte, kar je bila posledica dviga svetovnih cen nafte, smo bili med letom prisiljeni omejiti uvoz repromaterialov, opreme in blaga široke potrošnje na minimum. Tako so v drugi polovici leta organizacije združenega dela razporejale devize od usmerjenega

izvoza različno po enotah. V. enota je razporedila devize po naslednjem ključu:

40 % za splošne družbene potrebe,

60 % so razporejale organizacije združenega dela po naslednjem načelu:

20 % za usmerjeno združevanje v prioritete pasivne panoge,

5 % v okviru enote za najnujnejše primere (potrebe),

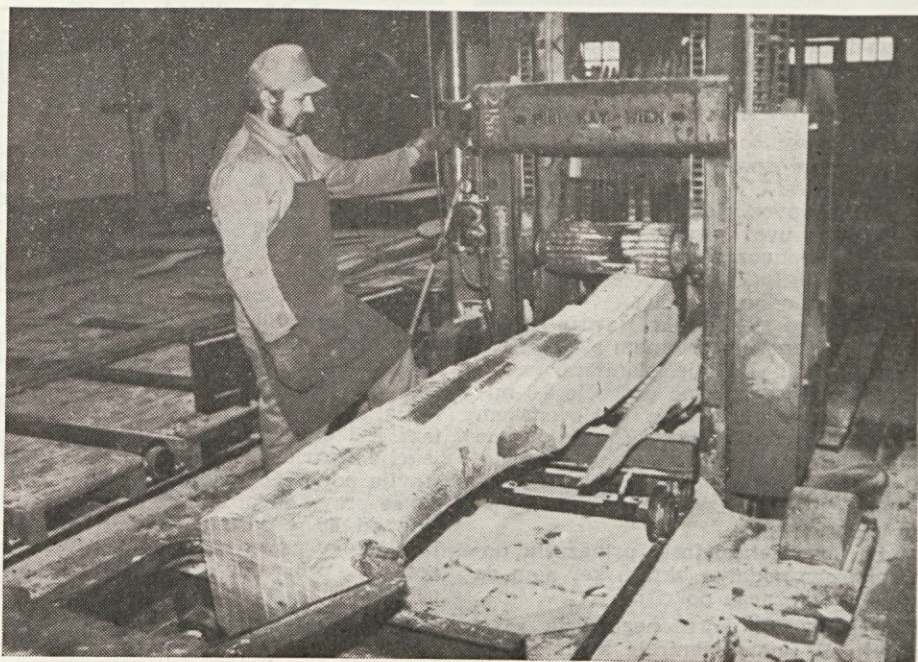
35 % za lastne potrebe ali svobodni odstop drugim.

Pri uvozu je imel prednost uvoz repromaterialov, medtem ko je uvoz blaga široke potrošnje in opreme bil zreduciran samo na najnujnejše. Da bi se situacija izvoza izboljšala, je vrsta organizacij proti koncu leta sklenila še dodatne izvozne obveznosti, ki so jih sprejeli pod določenimi pogoji.

Nadaljevanje na 10. str.

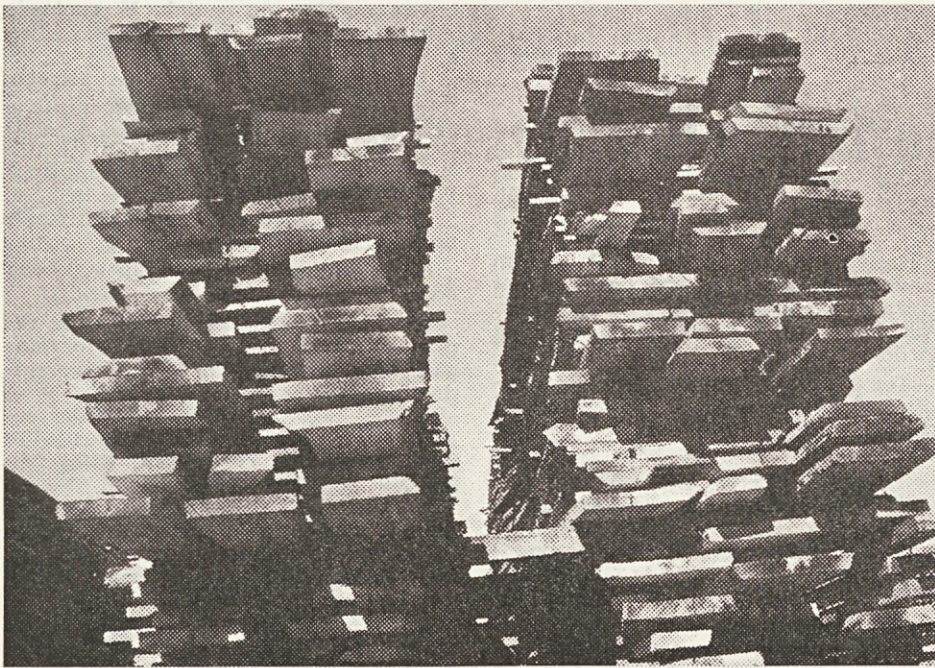

»Odslej bi raje delal v Restavraciji, saj me razumete!«

Niso še v pokoju tisti Stolovci, ki so žagali debele in gladke hlode, iz katerih so »letele« same lepe deske in plohi. Tak les je bilo tudi naprej zelo lahko predelovati, saj so bili skoraj vsi polizdelki prvorazredni.

Danes je drugače. Lesa ni, kar ga je, je veliko tanjši, kriv in bolj grčav. Tudi to moramo razumeti in se ne tolažiti z lažno mislijo, da naj gre vse na breme tovarne. Sama tovarna ne bo ničesar rešila, če se rešitev ne bodo oprijeli njeni delavci. Marsikakšna deska bo ob pravilnem razžagovanju dobra in marsikakšna noga in pokončnik za stol bosta lepa, če si bodo delavci k temu zares prizadevali!

Vsak dan bolj iskana in tudi dražja surovina — les, naš glavni proizvodni material.

Nadaljevanje z 9. str.

Ker predvideva srednjeročni plan v razdobju 1981—1985 stabilizacijske usmeritve, brez katerih ni povečanega izvoza za leto 1981, lahko pričakujemo samo povečano izvozno usmeritev. Tako je republika Slovenija z ozirom na izvoz v preteklem letu na konvertibilno področje sprejela izvozno zadolžitev blaga in storitev 68,8 milijard dinarjev in uvozno zadolžitev 61,5 milijard. Razlika je 7,2 milijarde dinarjev pozitivna in stopnja pokritja uvoza je 111,7 %.

Pri uvozu so se organizacije združenega dela sporazumele za naslednjo razporeditev:

- 4 % za uvoz blaga široke potrošnje,
- 13 % za uvoz opreme,
- 69 % za uvoz reprodukcijskega materiala,
- 14 % za odhodke uslug.

Zanimivo je, koliko izvoza predstavlja V. enota v celotnem slovenskem izvozu. Za l. 1981 je planirano za V. enoto na konvertibilno področje 6,3 milijarde dinarjev, kar je v slovenskem izvoznem prostoru 10 %. Če prikazemo samo izvozni podatek, je to premalo. Dogaja se, da so organizacije združenega dela velik izvozniki, istočasno pa še večji uvozniki.

Za zunanjetrgovinski prikaz sta potrebna oba podatka hkrati, kar nam da stopnjo izvoznega pokritja.

Organizacije združenega dela so v okviru V. enote planirale za leto 1981 uvoz za 4,2 milijardi, kar predstavlja stopnjo pokritja 1,5. Da se pri tem dosega takšna stopnja pokritja, sta v glavnem dva vzroka:

- Lesna industrija je že od vsega začetka bila usmerjena na zunanja tržišča; v začetku s polfinalnimi, v zadnjem času pa s finalnimi izdelki — predvsem s pohištvo. Pri tem je morala osvajati zahteve tujih tržišč;
- Drugi, še poglobitnejši vzrok pa je, da je to industrija, ki je zasnovana

pretežno na surovini, ki se obnavlja in je v glavnem domačega izvora. Uvoz temelji le na tistem delu surovin, ki jih pogojujejo izvozne zahteve, pa se ne dobijo na domačem trgu.

Podobno kot je V. enota v republiški zunanjetrgovinski menjavi, je SOZD UNILES v okviru enote, ki predstavlja okoli 2,2 milijarde ali 1/3 izvoza in 1,1 milijarde uvoza, kar je komaj 1/4 od celotnega uvoza enote. SOZD UNILES je največji izvoznik v grupaciji enote z razmeroma zelo ugodno stopnjo uvoznega pokritja.

S samoupravnim sporazumom v okviru SISEOT za leto 1981, ki so ga OZD sprejele, je dogovorjeno, da se 35 % ustvarjenih deviz od priliva nameni skupnim potrebam družbe, s 65 % pa razpolagajo organizacije združenega dela pod pogojem, da pokrijejo potrebe pasivnih enot za proizvodnjo repromaterialov, ki so osnovani na uvoženih surovinah. Potrebe teh prioritetnih panog, ki jih je skupščina SISEOT določila, so 9 milijard din za l. 1981. Od tega naj bi V. enota po predlogu projekcije pokrila 1 milijardo, kar predstavlja povprečno za članico enote 15 %. To se pravi, da bi članice V. enote morale od 65 % odšteti še 15 % za proizvodjalce v repro verigi, da bi jim zagotovili proizvodnjo repromaterialov, ostanek 50 % pa ostane za uvoz repromaterialov, opreme in ostala pokritja.

SISEOT je naredil celo predlog selektivne razdelitve v okviru enote, s katerim se delegatj V. enote niso strinjali, ker je stimuliral tiste, ki so več trošili za uvoz. Zato so delegatj menili, da se obveza sprejme v višini 1 milijarde din, notranjo razdelitev pa naredijo sami. Prav tako so menili, da je premalo poudarjen uvoz opreme, ki je namenjena za povečanje izvozne proizvodnje, kar lahko pripelje do tehnološke zaostalosti in do zmanjšanja uvoza finalnih proizvodov.

LETOVANJE V UMAGU

Spet leto je okoli šlo,
poletje toplo je bilo.
Tudi mi smo se zmenili,
da morja v Umagu bomo se naužili.

Tja z avtobusom smo se odpeljali,
saj drugega prevoza nismo si iskali.
Da bolj udobno smo sedeli,
za to že prej smo poskrbeli.

Z avtobusom zabavno je potovati,
saj družbe ni ti treba iskati.
Če si pri volji, da rad govoriš,
kar hitro sogovornika dobiš.

Na cilj srečno smo se pripeljali,
zdaj prva skrb je,
da si bomo prikolico poiskali.
To za nas ne bo težko,
saj Stol na njej pisalo bo.

Da več prostega časa smo imeli,
za to v Jarškem domu so skrbeli,
tja na kosilo smo hodili,
da res pošteno smo se odpočili.

Po zabavah nismo dost' hodili,
rajš' smo denar za druge namene porabili,
če pa smo že šli,
so bile pa krajš' noči.

Še vedno stranišča so nečista.
Kot pred leti,
tudi sedaj se vrata ne dajo povsem
zapreti.

Nič ti naj ne bo odveč,
če pri delu oviran si preveč,
da z eno roko za vrata držiš,
z drugo pa ravnotežje si loviš.

Naj se sliši narobe ali prav,
z zdravjem imeli nekaj smo težav,
pa smo jih na ta način rešili,
da predčasno smo morje zapustili.

Franc Ravnikar,
grobi rez

Čeprav veliko govorimo o izvozu, o pričevanju za izvoz, menimo, da je izvozna stimulacija za finalne izdelke prenizka, da so razlike med izvozno stimulacijo surovin, polizdelkov in končnih izdelkov premajhne.

V svetu je poznano, da so nekatere države na izvoz surovin uvedle plačevanje takse, kar je iz gospodarskega stališča razumljivo. Ker so pri nas razlike v izvozni stimulaciji minimalne, prihaja do izvoza surovin in polizdelkov, katere morajo organizacije uvoziti, da lahko realizirajo izvozne pogodbe finalnih proizvodov.

Do konca marca so bila usklajena izvozna-uvozna pokritja na osnovi podatkov za l. 1981, s čimer bi bila usklajena zunanjetrgovinska bilanca za tekoče leto in s čimer bi organizacije združenega dela imele zagotovljene pogoje, pod katerimi se borijo za čim večjo realizacijo izvoza na konvertibilno področje.

Drago Maselj

Za nekaj so nekateri zares strokovnjaki — za nedelo!

»Ne vem, kdaj bo narejeno. Zares ne vem. Pa kaj ste tečni, bo že enkrat!«

Naša stanovanjska vprašanja

Rešitev stanovanjskega vprašanja predstavlja eno izmed temeljnih pravic socialne varnosti ljudi nasploh. Cilj vseh in vsakega posebej je primerno velika zaključna stanovanjska enota, v kateri lahko posameznik ali družina normalno živi. Glede na izredno visoke cene kvadratnega metra stanovanj predstavlja pridobivanje stanovanjskih površin bodisi v organizirani blokovni gradnji ali tudi z zidanjem lastnih stanovanjskih hiš pereč problem posameznikov in družbe kot celote. Prav iz tega izhaja dejstvo, da so stanovanjske enote v splošnem precej manjše, kot bi jih uporabniki stanovanj dejansko potrebovali. Kot je znano, razpolaga naša delovna organizacija z relativno velikim številom samskih sob velikosti 12 kv. m, katerim pripada souporaba stranišča. Te sobe so namenjene samskim delavcem, vendar moramo upoštevati, da so dodeljene predvsem mladim delavcem in delavkam, kateri si hitro ustvarjajo družine in zato trije ali celo štirje člani živijo v teh sobah. Ravno to je precej pereč problem reševanja stanovanjskih problemov, saj velikost samske sobe zadošča komaj za eno osebo.

Glede na plan zaposlovanja in na potrebe delovne organizacije ne moremo mimo dejstva, da zaposlujemo delavce iz drugih republik, ki največkrat nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja. Ti delavci poiščejo neprimerno majhna stanovanja pri zasebnikih samo za toliko časa, da dobijo zaposlitev, takoj nato pa vložijo v delovni organizaciji prošnjo za dodelitev stanovanja. Ko se stanovanjska komisija ogleda stanovanjske razmere takih prosilcev, največkrat ugotovi, da so le-te resnično slabe in tako kljub temu, da prosilec nima veliko delovne dobe, oziroma je komaj združil delo v delovni organizaciji, zavzame relativno visoko mesto na prioritetni listi pričakovalcev stanovanj. Kljub temu da je delovna sila problem, ker jo primanjkuje, bi morda le veljalo razmisliti o tem, da bi si ogledali stanovanjske razmere prosilcev, ki so podnajemniki pri zasebnikih in bi tako ugotovili, kakšne so stanovanjske razmere in koliko časa dejansko tisti, ki stanovanje odda podnajemniku, ne bo zahteval izselitve iz oddanih prostorov.

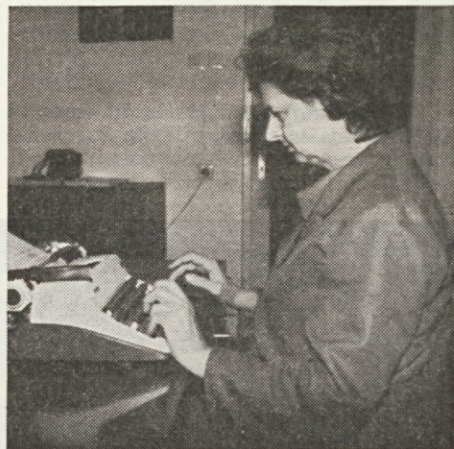
V naši delovni organizaciji imamo trenutno 45 nerešenih stanovanjskih problemov. Predvidevamo, da bomo z gradnjo bloka na Duplicji uspeli rešiti vse te probleme. Predvidoma se bo gradnja začela v letu 1982.

Reševanje stanovanjskih problemov poteka tudi z dodeljevanjem kreditov za individualno gradnjo, adaptacijo in nakup stanovanj v družbeni organizirani gradnji. Po novem samoupravnem sporazumu o združevanju in uporabi sredstev za stanovanjsko gradnjo so se spremenili pogoji ob priliki dodelitve kredita, in sicer tako, da pričakovalec kredita odslej sklene posebno posojilno pogodbo z delovno organizacijo, s katero sprejme pogoje, ki jih mora iz-

Pretpikavanje tekstov je toliko lažje, kolikor boljše sestavljen in lepše napisan je rokopis. Nekaterim ljudem je dano, da lepo pišejo in se še k dobro bralnemu rokopisu sami trudijo. Drugi pišejo po svoje, ne delajo odstavkov na pravih mestih, ločila izpuščajo ali jih nepravilno uporabljajo, izpuščajo cele črke v besedah. Skratka, besedilo drugih je tako, da ga niti sami ne znajo prebrati.

V začetku so imele naše tipkarice Vika, Iva in Slavica (ki je sedaj na porodniškem dopustu), ob zelo nujnem primeru pa jim pomaga tudi Ančka, z branjem zelo slabo napisanih prispevkov za Glasilo velike težave. Kmalu zatem so se znašle. Ker so dopisniki v naš časopis v glavnem eni in isti, so si zapomnile njihove načine pisanja in danes brez težav berejo zelo na hitro popisane strani. Vseeno pa so zelo vesele, če dobijo v roke lepo napisano besedilo.

**RAZPRODAJA
FOTELJEV IN STOLOV**

**INTERIER
NA DUPLICI
OD 12. 24. 10. 1981**

Stari, obrabljeni izgledi plakatov so nas utrudili. Zato na kak nalepljen papir le s težavo pogledamo ali sploh ne.

Gotovo pa ste opazili prijetno oblikovana obvestila s poudarkom na obliki in grafičnem delu, ki so v zadnjem času popestrila naše oglasne deske. Plakati so bili izdelani na nov, svež način, z zelo kratkim tekstom, vendar vsakemu dobro razumljivi.

Te lepake je izdelal naš sodelavec arhitekt Murn. Za ilustracijo prilagamo primer o obvestilu prodaje sedežnega pohištva v našem Interieru: Nekaj besed, števil, risba in vsakomur je jasno, za kaj gre.

polnjevati za dodeljeni kredit. Sredstva za kreditiranje so bila v letu 1981 res relativno nizka, med drugim tudi zato, ker je v letošnjem letu potekal na način zbiranja teh sredstev, in sicer po vsakem trimesečnem obračunu, kar

je imelo za posledico tudi različne roke koriščenja kredita za posamezne namene. Predvidevamo, da bo višina sredstev za dodelitev kreditov v letu 1982 višja.

Tatjana Koritnik

Nič nas ne sme presenetiti — Kamnik 1981

Ena izmed oblik preverjanja obrambnih sposobnosti so tudi akcije z nazivom »Nič nas ne sme presenetiti«. Takšne akcije so izpit, na katerih delovni ljudje in občani, vključeni v različne komponente ljudske obrambe in družbene samozaščite, preizkusijo, kako smo pripravljeni za obrambo domovine.

V vaji, ki je potekala v začetku oktobra in je trajala dva dni, smo predvsem preverili splošno mobilizacijo in vse tiste elemente, ki bi bili prisotni, če bi se država morala dejansko spopasti s sovražnikom.

V zgodnjih jutranjih urah je tisto soboto prišla vest o splošni mobilizaciji. Kmalu zatem so že naši kurirji mobilizirali člane komiteja za LO in DS ter štaba CZ.

Na prvi seji komiteja so bili seznanjeni z vojaško predpostavko in se na podlagi tega tudi ustrezno organizirali.

pišemo, da zelo uspešno. Naši pripadniki NZ so zajeli dve diverzantski skupini, eno pa pregnali v trenutku, ko so ti hoteli prek reke Kamniške Bistrice priti v prostore tovarne z namenom, da izvedejo diverzantske akcije.

Ko so delavci prišli na delovna mesta, so imeli zборе, na katerih so bili seznanjeni z nastalo situacijo. Prešli smo tudi na vojno proizvodnjo.

Komajda je delo v proizvodnji doobra steklo, že je bil sprožen zvočni signal, ki nas je opozoril na zračni napad. Vsi delavci so takoj zapustili delo in se zelo disciplinirano in organizirano umaknili v zaklonišča. Ko pa je bil dan zvočni signal za konec nevarnosti, so se zopet vrnili na delovna mesta.

Kljub okrnjeni sestavi pa so bili zelo aktivni tudi pripadniki CZ DO Stol. V času vaje so pogasili tri požare in nudili pomoč 12 ranjencem. Istočasno

situacijo in sprejemali ustrezne ukrepe, ki so jih zahtevale izredne razmere.

Tudi mladinci niso stali križem rok. Že na prvi seji so sprejeli program dela in med drugim ustanovili delovno brigado, ki je pristopila na pomoč štabu CZ.

Svoje so prispevali tudi vojni odbori sindikata v tozdih. Dogovorili so se, da bodo povečali disciplino in vseh sredinah, da bodo v svojih sredinah vplivali na dvig produktivnosti ter zagotovili dobro obveščanje delavcev. Najbolj neposredna oblika obveščanja so bili delegati, ki so o vsem seznanjali svojo sredino. Komisija za propagando je v času vaje izdala tudi tri številke Informatorja. Sindikat je vodil krvodajalsko akcijo ter iz naše DO zagotovil 53 krvodajalcev. Sestajali so se tudi delavski sveti in izvajali svoje naloge. V nekaterih sredinah so morali naknadno imenovati še nekaj članov, ker so mnogi odšli v oborožene sile ali druge komponente LO in DS.

Zaradi izrednih razmer, ki so nastale je IS So Kamnik sprejel sklep, da je tudi nedelja delovni dan. Delavci so to sprejeli z razumevanjem in v večini prišli na delo, kljub nekaterim težavam. Avtobusne linije so bile namreč okrnjene, oziroma jih ponekod sploh ni bilo.

V času vaje so nas obiskali različni predstavniki DPS ali JLA. Deležni smo bili tudi obiska vodstva vaje z republiškim sekretarjem za obrambo tov. Martinom Koširjem na čelu. V kratkem razgovoru smo jih seznanili z dejavnostjo v Stolu.

Ob koncu bi bralec pričakoval, da podamo tudi oceno te vaje. Vendar, ker je analiza vaje šele v izdelavi, je takšno oceno težko zapisati. Kot pisec tega članka lahko rečem, da je bila vaja dobro izvedena. Na njej smo si pridobili nove izkušnje, znanje in praktične sposobnosti. Seveda so bile tudi napake pri našem delu. Vmes je bilo nekaj posameznikov, ki so s svojimi dejanji negativno vplivali na potek akcije. Leti bodo ustrezno odgovarjali.

Vendar se je glavna večina udeležencev te vaje maksimalno prizadevala pri izvajanju vseh nalog.

S tem, ko je vaja za nami, se priprave in usposabljanje za LO in DS ni končalo. Pred nami je še veliko dela, ki ga bomo morali izpeljati vsi v DO, vsak v svoji sredini, kajti obrambne priprave niso le delo strokovnih služb ali posameznikov. To je naloga nas vseh.

Sestavek naj končam z mislijo tov. Tita, ki jo je izrekel leta 1969: »NIKOMUR NE SMEMO DOVOLITI, DA S KAKRŠNIMKOLI IZGVOJOM SLABI OBRAMBNO MOČ IN VARNOST DOMOVINE.«
Franc Pestotnik

»Kaj naj storimo, da bi dosegli boljši delovni učinek. Ali naj se ravno tako kot dosedaj pogovarjamo o nekih tretjih nedelovnih ljudeh, ki jih poznamo, vendar ne spadajo med nas?«

»Kaj se nismo zmenili, da bomo takoj po malici pričeli delati?«

»Pusti ti to! Kaj vruga pa ti je? Ali boš imel kaj več?«

Dobra teoretična priprava in medsebojna razdelitev nalog sta zelo pomembni za kasnejše opravljanje nalog

Takoj po seji komiteja za LO in DS DO so se sestali komiteji po tozdih in štab CZ. Delo je potekalo na podlagi obrambnih načrtov.

V času, ko so potekale seje komitejev, so pripadniki narodne zaščite (NZ) zaščitili vse vhode in ostale objekte v delovni organizaciji. To čuvanje je potekalo v času celotne akcije. Lahko za-

pa je potekalo tudi dodatno usposabljanje.

Delo v proizvodnji je potekalo normalno kljub nekaterim kadrovskim težavam. Komiteji pa so redno izvajali naloge, ki izhajajo iz njihovih načrtov.

Seveda pa niso mirovale družbenopolitične organizacije. Člani ZK so se na svojih sestankih seznanili z nastalo

Ob letošnjih vajah je bilo kar lepo vreme, čeprav je dan pred tem kazalo bolj slabo. Nekateri so se poslabšanja že vnaprej bali in so se med sabo tudi takole pogovarjali: »Kaj, če bi vajo prestavili za kak teden ali dva, kot kakšno prireditve?«

Letošnja vaja NNNP je večina delavcev vzela zares, nekateri pa so tisti petek pred pričetkom začudeno zmajevali z glavo in vpraševali: »Ali moramo v soboto in nedeljo zares priti na »šiht?«

ALI NAS RES NIČ NE PRESENETI?

Prve dni tega meseca smo imeli občani Kamnika veliko vojaško-civilno vajo ali NNNP 81, kakor se sedaj imenuje. Udeleženi smo bili praktično vsi občani in okoličani. Nekateri kot vojaki, miličniki, kurirji, drugi spet v sestavi civilne in narodne zaščite ali kot evakuiranci.

Vaja je po vsesplošni oceni uspela. Nič nas ni presenetilo. Vsaj vseh ne.

Kaj pa tisti delovni občan, ki je v petek (dan pred vajo) popoldne prišel z dopoldanske službe v trgovino in ni mogel kupiti kruha, ker ga je že zjutraj zmanjkalo.

Ali pa, kdo je bil ob alarmu zračnega napada bolj presenečen kot šolarček, ki jo je dobil okoli ušes od tovariša ali tovarišice, ker v splošnem neredu ni mogel dovolj hitro teči iz razreda v zaklonišče.

Po sobotnih intervencijah milice po gostilnah bodo presenečenja šele prišla. Pa ne za sodnike, temveč za druge. Zanimam me, če bi se vojaki-rezervisti opijali in pretepali, če bi šlo vse skupaj zares. Marsikdo se je potem presenečen znašel v prostoru, ki ni bil določen njegovim četni ali oddelku. Ali se res ne da biti dva dni trezen?

Presenečenje za patrolo miličnikov ob zgodnji jutranji urji na Korenovi cesti! Ob novi tapetniški delavnici so gorele luči, kot bi bila veselica, ne pa vaja NNNP. Prav tako so gorele luči ob nezastrih oknih v prenekaterem stanovanju od Duplice do Stahovice. Kljub obvezni zatemititvi!

Prav gotovo je presenečenje tudi to, da se nekateri niso javili svojim enotam, z izgovorom češ: »Imam majhne otroke.« Ali ne vedo, da ima mnogo ljudi majhne otroke in so se njihovi starši ravno tako javili na zborna mesta. Pa tudi vrtec je delal čez noč.

To so majhne iskricke resnice, ki presenečajo. Res, da je bilo tega malo in splošna ocena zaradi tega verjetno ni toliko padla. Toda vaja NNNP je za vse, ne samo za večino. Potrebna pa je malo večja resnost nekaterih občanov.

Franc Bauman

Zadnje časa je pijača zelo »moderna« zadeva. Če hoče kak posameznik, pa tudi skupina ljudi, kako stvar posebej pokazati, poseže po litru in po štefanu vina pa tudi po steklenici močnejše pijače. Tako je vsa stvar bolj resna in pomembna. Precej je pa tudi takih, ki hočejo piti kar iz navade. Tako je bilo tudi ob zadnjih vojaških vajah. Hudir je bil le, ker so bile gostilne zaprte. Najbolj divji so tekali okoli zaprtih gostilniških vrat in godrnjali: »Je pa res kot v pravi vojni. Če bo tako še nekaj dni ne bomo mogli vzdržati!«

Športne igre delavcev Unilesa — 81

S turnirjem moških in ženskih ekip v kegljanju in ekip balinarjev so se končale športne igre delavcev Unilesa. Naši delavci so tekmovali v vseh panogah, kot so: smučanje, šah, mali nogomet, namizni tenis, odbojka, streljanje z zračno puško, kegljanje in balinanje ter v vseh disciplinah dosegli bolj ali manj dobre uspehe. Izstopali so tekmovalci v šahu, kegljanju, streljanju ter smučarji tekači, ki so pobirali prva mesta. Prijetno so presenetili tudi balinarji in nogometaši. Prav vsi pa so se trudili, da bi dosegli čim boljše rezultate. V vseh panogah so tekmovali po pravilnikih, ki jih določajo športne zveze v Jugoslaviji. Ker smo rezultate streljanja, šaha in namiznega tenisa že objavili, pogledjmo še, kako so se naši fantje in dekleta odrezali v drugih disciplinah.

Dne 19. 9. je delovna organizacija Novoles iz Novega mesta organizirala športne igre v odbojki za moške in ženske ter turnir v malem nogometu, kjer je sodelovalo okoli 250 tekmovalcev.

V malem nogometu so bile izžrebane tri skupine. V vsaki skupini so bile tri ekipe in so igrale vsaka z vsako. Stol je nastopil skupaj z Marlesom iz Maribora in Javorjem iz Pivke. Prvo tekmo z Javorjem so dobili z rezultatom 3:1, z Marlesom pa so igrali neodločeno 1:1. Zaradi boljše razlike v golih se je v finalno skupino uvrstila ekipa Marlesa. Stol pa je igral v skupini za četrto mesto. Premagali so ekipo Lesnine s 4:2 in igrali neodločeno z domačim Novolesom s 3:3 ter se s tem uvrstili na četrto mesto. Končni vrstni red pa je bil tak: 1. Liko, 2. Marles, 3. Meblo, 4. Stol, 5. Lesnina, 6. Novoles, 7. Javor, 8. Iztok, 9. Krasoprema.

Enako kot nogometaši so bili v skupine razdeljeni odbojkarji. Le s to razliko, da je bilo tu samo šest ekip. Naši fantje so igrali v drugi skupini. Z Marlesom so izgubili z 2:0, z Meblom pa 2:1. V tekmi za peto mesto pa so potem premagali

Liko iz Vrhnike z 2:0. Zmagovalec turnirja je bila ekipa Marlesa pred Novolesom, Meblom, Javorjem, Stolom in Likom.

Enako kot moški so tudi dekleta tekmovala po skupinah. Izgubile so srečanje z Marlesom 2:0 in premagale Liko z enakim rezultatom. V tekmi za tretje mesto pa so izgubile z Novolesom 2:1 in tako za Marlesom, Meblom, Novolesom zasedle četrto mesto, pred Javorjem in Likom, ki je bil zadnji, šesti.

Po končanem tekmovanju je bila v prijetni krčmi ob Krki podelitev diplom in pokalov, potem pa so se ob zvokih tamkajšnjega ansambla veselo zavrteli. Prijateljsko so se razšli in si zaželeli ponovno snidenje na naslednjih igrah Unilesa.

Kegljanje in balinanje

Kegljači ženskih in moških ekip ter balinarji so se za konec sezone iger Unilesa pomerili 10. 10. 1981 v Novi Gorici. Sodelovalo je deset članic v obeh disciplinah. Tekmovanje je potekalo v lepo urejenih in dobro organiziranih prostorih. Doseženi uspehi naših kegljačev in kegljačic ter balinarjev so bili nad pričakovani. Moška in ženska ekipa kegljačev je osvojila obe prvi mesti in tako dobila lepe pokale v obliki kegljev. Med posamezniki pa je Andrej Pestotnik z 245 podrtimi keglji osvojil prvo mesto. Veronika Osolin pa v ženski konkurenci drugo. S tem so naši kegljači dokazali, da niso najboljši le v Kamniku, pač pa tudi na širšem območju Slovenije.

Prav prijeto so presenetili tudi balinarji, ki so se med desetimi ekipami uvrstili na četrto mesto ter s tem pustili za seboj marsikatero favorizirano ekipo.

S tem srečanjem so se 1. športne igre delavcev Unilesa za leto 1981 končale. V bodoče pa jim želimo še več takšnih in boljših rezultatov.

Nadaljevanje na 14. str.

Naše odbojkarice so se z nasprotnicami pomerile v Novem mestu

Kolesarstvo

Morda naših kolesarjev ni kdo jemal resno. Vendar: kar so obljubili, so naredili. Udeležili so se vseh maratonov, ki so jih napovedali, pa še celo več.

Najprej so vozili na Dakijevem maratonu. Proga, ki je bila dolga 130 km, je vodila iz Ljubljane v Ribnico, Cerknico, Postojno ter skozi Vrhniko nazaj v Ljubljano. Maratona se je udeležilo šest kolesarjev. Naslednji maraton, ki sploh ni bil v načrtu, je bil v Celju. Vendar niso vozili samo po Celju, pač pa so dirkali do Slovenskih Konjic in v Rogaško Slatino, kjer so obrnili in nazaj v Celje. Tudi tu je sodelovalo šest Stolovcev in vsi so uspešno prevozili skozi cilj. Naj povem še to, da so bili prvič na maratonu s tovarniškim vozilom, ki so ga sami pripravili za transport kolesov.

V letošnjih maratonih so sodelovali: Ciril Grkman, Janez Lovrač, Jože Klemenc, Stane Osolnik ml., Rajko Petek, Franc in Boris Pohlin, Martin Kemperle ter Jože Okorn.

Pa še to:

Kolesarji so napovedali konec sezone. Ali ste že pregledali smuči. Mogoče

Naši balinarji in kegljači pred tekmovanjem športnikov Unileasa v Novi Gorici.

nam bo potrebna tudi nova oprema. Decembra bo zopet sejem smučarske opre-

me. Mogoče bomo pa le prihranili kakšen dinar.

Franc Bauman

Velika razlika je med objektivno in neobjektivno kritiko. Žal smo še vedno za prvo in drugo. Ne premislimo, ko nekaj po krivem obsojamo. In ne pomislimo, da bodo ljudje temu tudi verjeli.

Fizično delo se ne da kaj dosti »blefirati«. Stvar je potrebno vzeti zares in doseči vsaj normo. Pravzaprav je ta največje merilo, koliko je potrebno delati. Če je višja, potem je potrebno pač bolj, če pa smo normirca pri »štopanju« uspeli prinesiti okoli, potem je ostala manjša in so nam drugi, ki se morajo bolj naprezati, vsak dan »fovš«.

Precej drugače pa je z režijskim delom. Tam lahko dobro delamo, ali pa se le delamo, da delamo. Vendar je zadnje pravo »okoli prinašanje« tistih, ki delajo po pravi normi. Kajne?

V tovarniškem časopisu bi morali sproti pisati o vseh problemih, o uspehih in drugem, ne pa tako, kot radi storimo: ko nam je vseeno če so drugi seznanjeni z vsem tistim, kar bi morali vedeti ali ne.

Med navidezno odločitvijo za nekaj in spremenjenim mišljenjem je velika razlika — tolikšna, da se veliko ljudi noče odločiti zanj.

»Daj, vsaj kaj kratkega napiši v naše glasilo!«

»Ah, kje pa. Raje govorim za vogali!«

Gotovo zato raje kritiziramo, ker je bolj preprosto in terja veliko manj naporov kot pa odpravljanje napak, pomanjkljivosti in neurejenosti.

Preveč je plačana prisotnost na delu, ne pa opravljeno delo!

Veliko bi napravili, če bi odkrito govorili!

Stara navada je železna srajca, je star pregovor, ki še danes močno drži. Navadili smo se slabega reda, nespoštovanja dogovorov in pretirane iskanja pravic. Tega smo se navadili in zdi se nam, da nas vsakdo dregne v odprto rano, če nas hoče vsaj malo spremeniti.

»Koliko koristi je od naših prejšnji dogovorov? Ali se bomo tudi sedaj tako dogovarjali?«

Delam na režiji, vendar grem lahko tudi v proizvodnjo. Toliko bom že naredil, kot tisti, ki so že tam.

Namesto, da bi vsak dan pospravljali in držali protipožarni red, se radi nasmehnemo komisiji, ki gleda zatrpane hodnike in slabo očiščene delavnice. Kot bi bilo v tem zares kaj smešnega!

Najprej je bila med delom četrturna malica, nato polurna, danes pa bi kar lahko rekli eno ali dveurna (ali pa še več). Vendar znamo vsak trenutek na vso moč razpeti usta in zapiti: »Garamo!«

»Kako so ti ljudje majhni v svojih mislih in hotenjih. Kot bi živeli v starih časih!«

Geslo, ki ne vodi k napredku: »Čim manj delati za čim večjo plačo!«

Več vrst hrane iz nove kuhinje

S preselitvijo v nove prostore obrata družbene prehrane se je kvaliteta prehrane naših delavcev med delovnim časom dvignila na ustrezno raven. Uresničila se je dolgoletna želja, da je poskrbljeno za topli obrok med delom za vse delavce, tudi za tiste, ki tako imenovane navadne hrane ne smejo uživati. Ti sedaj lahko sami izbirajo zeleni obrok.

V današnjem času zanesljivo vemo, da so nekatere pogoste bolezni precej močno povezane z nehygienskim načinom življenja, predvsem pa z napačno prehrano sodobnega civiliziranega človeka. Naša običajna vsakdanja hrana je zaradi naših navad in razvad v sestavi in pripravi največkrat mnogo prenasočena z maščobami, ogljikovimi hidrati in sladkorjem. Žal pa je tudi uživanje alkohola vse preveč prisotno tudi v našem vsakdanu. Za malico med delom seveda ni dovolj, da vsebuje le dovolj kalorij. V tem primeru človek pri polnem želodcu strada, njegova odpornost proti bolezni in storilnost pa sta precej zmanjšani. Zato danes ne moremo in nikakor ne smemo vrednotiti topli obrok le po velikosti porcije in kalorični vrednosti, čeprav imajo kalorije tudi velik pomen. Nikakor ni prav, da nam hrana teši le lakoto in daje občutek sitosti. Ustrezno pripravljena hrana mora delavcu omogočiti obstoj, zdravje in seveda čim večjo storilnost.

Prehrana je ustrezna samo, če so v hrani v pravilnem sorazmerju zastopane vse snovi, ki jih človek potrebuje za svoj obstoj. To pa dosežemo le s pravilnim sestavljanjem in pripravljanjem dnevnih obrokov, se pravi, da živila med pripravo izgubijo čim manj na svoji biološki vrednosti. Gre za dnevne obroke, kajti nikakor ni prav, da iščemo določeno prehranjevalno vrednost le v topli malici, ki jo nudimo med delom, za ostale obroke doma pa nam je vseeno, kako so sestavljeni, oz. jih sploh nimamo. Malica namreč ne sme vsebovati več kot 20 odst. dnevnih kalorij, kajti nikakor ni opravičljivo in zaželeno, da bi malica nadomeščala kosilo ali večerjo, morda pa celo oboje. Če se zavedamo pomena zdrave prehrane, se ji bomo tudi do neke mere skušali posvetiti.

Delavec, ki mu je do tega, da bi se kolikor toliko pravilno

hranil, si bo ob pomoči osebja za izdajnim pultom gotovo lahko izbral sebi ustrezno malico.

Za naše delavce, ki imajo lažje motnje na prebavilih in tudi za tiste, ki iz drugačnega vzroka navadne hrane ne smejo uživati, pripravlja naša kuhinja lažje prebavljivo — tako imenovano varovalno hrano. Ta se loči od normalne hrane v tem, da jedi niso mastne, se pravi, da so pripravljene predvsem na olju, maslu, smetani in margarinu. Seveda te maščobe ne smejo biti nikoli razgrete. Jedi pri varovalni hrani niso dosti začinjene in so le malo slane. Pri tej prehrani se predvsem izogibljemo stročnic, surovih solat (razen pri sladkorni bolezni), kapusnic; strogo se izogibljemo mastnega in suhega mesa, ocvrtih jedi in težjih maščobnih sladic. Kruh mora biti star vsaj en dan. Pri pravih bolezenskih dietah se morajo posamezniki sami omejevati le na tiste jedi, ki so jim dovoljene, primanjkljaje v hrani pa morajo kriti po zdravnikovih navodilih v domači prehrani. Vsak posameznik zase najbolj ve, kaj sme in kaj ne.

V našem obratu družbene prehrane se pripravlja, kot sem že omenila, tako imenovana varovalna dieta z izpeljankami, se pravi z dodajanjem in odvzemanjem dovoljenih in nedovoljenih živil za posamezne dietne hrane. Vsak, ki mu ta hrana pripada, si tako lahko po lastni želji, oziroma potrebi izbere sebi ustrezen obrok, seveda iz ponudbe varovalne hrane, ne pa navadne, kot se dostikrat dogaja.

Pri sestavi sladkorne diete se poslužujemo tako imenovane ADA tabele, ki se pri nas že dolga leta uporablja in je predvsem sladkornim bolnikom dobro znana, saj se je morajo tudi doma strogo držati. Ta sistem nam omogoča najmanj odstopanj od pravilnega sestavljanja sladkorne diete. Če je oseba použila preveč enot živil, dovoljenih po ADA tabeli v enem obroku, morajo biti ostali doma pripravljene obroki bolj skromni, da s sladkorjem in odvečnimi kilogrami ne bo težav.

Ustrezna zdrava prehrana ni torej odvisna samo od kuharskega znanja, ampak posameznikov, tudi od tega, kako posameznik pojmuje osnovna načela zdrave sodobne prehrane.

Dostikrat slišimo, da je naša dietna hrana boljša kot navadna. Do neke mere bo to res držalo, predvsem, da so za pripravljanje dietne hrane potrebna živila visoke kvalitete, kar pomeni, da je dietna hrana tudi dražja. Jasno pa je, da je dosti manj pestra, to pa predvsem zaradi okrnjenosti dovoljenih sestavin.

Zinka Kohek

Ogromne posode hrane, neizmerni slogi skodelic in krožnikov, na stotine žlic in vilic in marljive delavke in delavci — to je vsakdanji prizor v naši kuhinji.

Vsak dan ocenjujemo pripravljene obrok pred seboj in zelo smo kritični, če ni kaj v najlepšem redu. Radi pa

pozabimo, da je hrana danes zelo draga in je marsikatero živilo težko dobiti. Zato se za malico odločajmo tako, kot bi jedli doma, saj je tudi tovarniški obrok plačan iz našega lastnega žepa.

Na Storžič

V ne preveč obetajočem vremenu smo se zbrali Stolovi planinci pred staro tovarno. Malo čez šesto uro zjutraj nas je avtobus odpeljal proti Gorenjski, novim, lepim doživetjem naproti. Med vožnjo do Golnika se ni zgodilo nič posebnega. Večina je skozi okno opazovala pokrajino in upala na lepše vreme.

Za bolnico na Golniku se je vožnja končala, pred nami pa je bila pot, ki nas je kar precej ur vodila strmo navzgor, v meglo, med oblake.

S Franetom sva se domenila, da bo on hodil prvi v skupini, jaz pa zadnji in bom pazil, da kdo ne zaostane ali se zgubi. In tako smo krenili, nekateri bolj, drugi manj zagnano. Po slabi uri složne hoje smo prišli do partizanske vasice Gozd nad Križami, kjer je več spominskih obeležij, nemi dokaz trpljenja in trdih bojev tamkajšnjih ljudi proti okupatorju in domačim izdajalcem.

Kmalu nad vasjo pot strmo zavije na levo navzgor. Pripeljala nas je po gozdni poti na veliko senožet, kjer so se pasle ovce in nato do planinskega doma na Kriški gori. V koči, ki stoji 1582 m visoko in kjer je pivo po samo 20 din smo se dobro odpočili in okrepčali. Kajti pred nami je bilo še štiri ure hoda do vrha Storžiča.

Od koče na Kriški gori smo krenili desno prek pobočja proti Tolstemu vrhu. Pot ni težka, saj se v eni uri hoje

čili le za kratek čas. Toliko, da smo si ogledali pokrajino in pobočje Storžiča, ki je kar nekam sramežljivo odkrival svoje grebene in stene na vpogled našim očem. Vrh pa je ostal skrivnostno zavit v meglo, kot da nam kaže pripraviti presenečenje.

S Tolstega vrha smo se spustili kakšnih 400 m na planino Malo poljano, od koder nas je pot vodila zopet navzgor. Najprej smo šli po ne preveč strmi gozdni poti do Velike poljane, od tu pa levo navzgor proti zahodnemu grebenu Storžiča.

Pot, ki vodi po tem grebenu in je tudi označena za Slovensko planinsko pot (transverzala), spada med težje planinske ture, vendar pa je panoramsko ena najlepših.

Še kakšne pol ure smo hodili po redkem gozdu in med ruševjem, ko je prišlo do prvih zastojev. Prvi v skupini so bili že visoko na skalnem grebenu, zadnji pa šele na začetku. Bili smo na veliki travnati ravni, ki se imenuje Psica. Tu pa se je žal nekaj naših udeležencev odločilo, da poti ne bodo nadaljevali zaradi preutrujenosti. Zmenili smo se, da potem pridem ponje in skupaj sestopimo nazaj v dolino. Ostali pa so pogumno nadaljevali pot naprej proti vrhu. Kot zadnji v skupini sem imel največ možnosti za počitek in razgled, saj smo hodili sorazmerno počasi. Tako pač, kot hodijo skupine.

Na marsikaterem stolpu sem počakal in užival ob pogledu na Ljubljansko kotlino, pa na Kamniške Alpe na eni strani, v dolino Lomščice nad Trzičem, Podstoržič in Karavanke na drugi. Daleč na zahodu sem slutil Julijce, ki so se skrivnostno zavijali v meglo. Višje

nekaj minut hodilj do vrha. Lep visok kamničast vrh je to. Le kape ni hotel sneti. Potem pa jo je vseeno. Malo zatem, ko sem zapustil družino, ki je potem sestopila prek Kališa v Preddvor. Ko sem sestopil komaj sto metrov, si je tudi vrh snel megleno kapo in se začel kopati v prijaznem jesenskem soncu.

Potem sem ležal na Poljani, gledal vesele, še pred tremi urami na smrt utrujene obraze in misli so mi begale po svoje. »Kako sem srečen. Ležim in nič mi ni. Le kup lepih spominov. Tako lepih kot, če se megla odmika pred mojimi korakj in mi sonce vedno močnejše sije v obraz. In pred mano neskončni greben v višavo. In te »preklete štenge«, ki so nekatere moje prijatelje preznojile do zadnje kaplje. Le kje so moji prijatelji z vrha? Ali so že na Kališu? Kako prekletu sem si želel tega vrha, ki so si ga nekateri s svojo nevoljo izničili! Čeprav so bili volje polni skoraj do zadnje srage potu. Toda tura je dolga, težko razgibana in polna doživetij. Sonce sije, srce poje, kako bogato je moje življenje. In nič mi ni.«

Počasi, prav leno sem se dvignil in jo ubral po hosti za skupinico, ki je že bila precej pred mano. Potem smo še dve uri sestopali po položni gozdni poti in z mrakom prispeli v dolino.

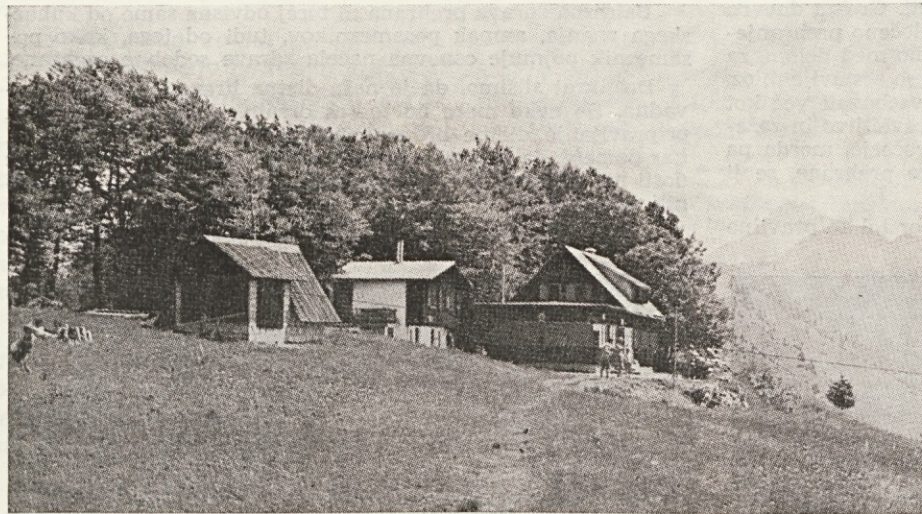
Franc Bauman

Pred kratkim končana razprodaja stolov je dvignila kar precej prahu. Fotelji v dupliškem Interieru so bili res poceni, toda kaj, ko nam v stanovanju niso hoteli »pasati«. Ali so bili previsoki ali pa preširoki. Vendar smo jih nekaj vseeno kupili: Da ne bi ostali za druge!

* * *

Drugi so pozabili na glavni pomen sestanka, govorili so samo zato, da so govorili, kritizirali so brez osnove in se napravili »važne« pred drugimi. Zapisničarica je pisala zapisnik. Predsedujoči ji je rekel, kaj naj napiše in kaj ne. Trdil je, da naj zapisnik vsebuje samo tisto, kar bo tistim, ki bodo zapisnik brali, všeč, drugo pa naj ostane nezapisano. Tako bodo imeli tudi v prihodnje lahko tak sestanek.

Koča na Kriški gori, v ozadju Storžič

dvigne za borih 200 m. Pa še nekaj nam je olajšalo pot. Malo pod vrhom je sonce prvič prepodilo megle in se je pokazala širna gorenjska ravan z Ljubljansko kotlino na eni ter z gorami na drugi strani. Na vrhu smo po-

smo se se vzpenjali, višje pred nami je bila megla. Le vrh se ni hotel pokazati.

Po dveh urah čudovite hoje po grebenu, ki se je kopal v soncu, smo malo pod vrhom zašli v meglo in le še

Izdaja v 2100 izvodih Industrija pohištva STOL Kamnik. Glasilo urejajo — glavni urednik Ciril SIVEC, odgovorni urednik Konrad VAVPOTIČ in člani uredniškega odbora: Boris DEMŠAR, Franc SIKOŠEK, Ivanka Šinkovec, Frano BAUMAN, Andrej PERČIČ, Vinko JAGODIČ, Danica KOČAR in Sonja ZORN. Lektor: Ivan SIVEC. List izhaja vsak mesec in ga prejemaajo delavci STOLA brezplačno. Natisnila TISKARNA LJUBLJANA v Ljubljani. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.